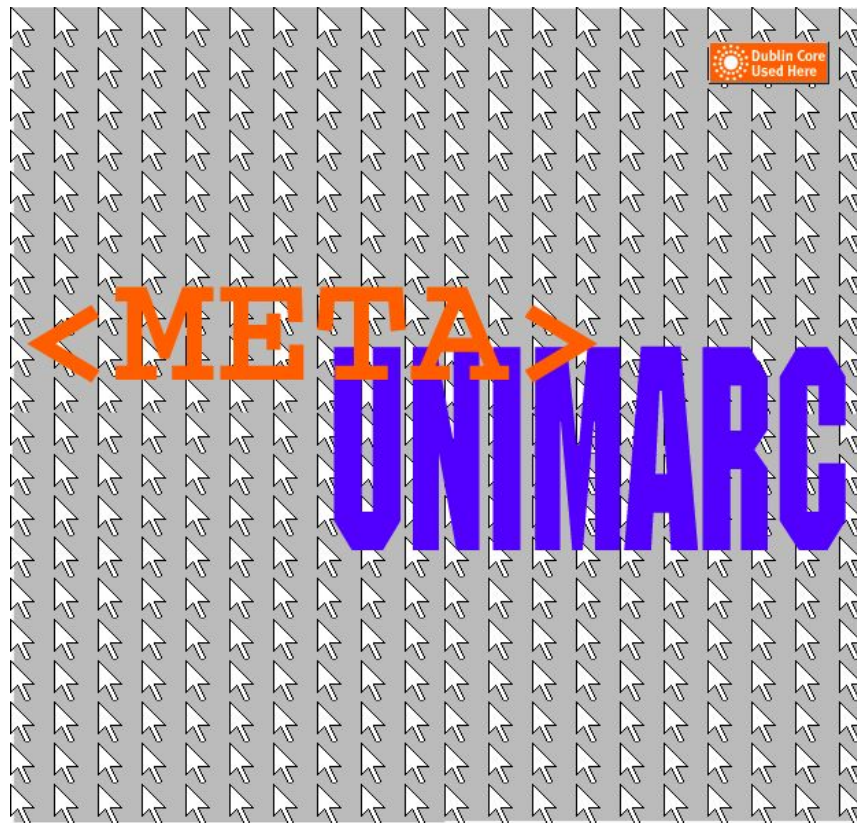


О.М. Волохін

**Каталогізація цифрових ресурсів
Інтернет.
Дублінське ядро метаданих.**



УДК 004.057.3
ББК 78.371.1
В 68

Книга надає розширений опис формату для опису цифрових ресурсів Інтернет — Дублінське ядро метаданих версії 1.1. Розглянуто принципи каталогізації ресурсів Інтернет на основі цього стандарту за допомогою оригінального онлайнового програмного забезпечення, розробленого автором, та подальшої конверсії даних у бібліографічний формат обміну даними на магнітних носіях UNIMARC (UKRMARC). Подаються теоретичні основи конверсії Дублінське ядро – UNIMARC.

**Видано за фінансовою підтримкою
Міжнародного фонду Відродження**

ISBN:

ВСТУП

Інтернет це величезний обсяг цифрових ресурсів, розподілений практично по всій земній кулі. Споконвічно в мережі не існує структури, яка б упорядковувала ці ресурси. У переважній більшості основу цих ресурсів складають гіпертекстові файли, які включають текст, графіку, звук, відео. Оцінити кількісно мережу Інтернет можна тільки приблизно. Це динамічна система, яка змінює свої параметри щохвилини. За приблизними оцінками кількість сторінок в мережі Інтернет на початок 2003 року складає біля 10 мільярдів.

Для того, що б хоч якось упорядкувати такий обсяг неструктурованої інформації в мережі Інтернет існують пошукові сервери. За принципом індексування вони поділяються на дві групи: з індексуванням автоматичним (машинним) та з інтелектуальним індексуванням (за участю людини). Матеріали цієї книги буде присвячено саме питанням інтелектуальної обробки цифрових ресурсів Інтернет. Бібліотекарі з покон віку займалися саме такою роботою щодо джерел інформації на паперових носіях. Вони створювали і створюють каталоги. Спочатку карткові, останнім часом — електронні. Але і перші, і другі базуються на тих самих правилах щодо опису книги, журналу, газетної або журнальної статті тощо. Настав час звернути увагу на інший, новий ресурс інформації що набирає вагу величезними темпами — це мережа Інтернет. Але традиційні підходи до створення опису нових (цифрових) джерел не дають змогу створювати все ті ж каталоги ресурсів Інтернет старими засобами. Потрібні інші підходи. З розвитком Інтернет фахівці з інформаційних технологій придумали нові терміни для збереження певних одиниць описової або статистичної інформації про об'єкти і назвали їх метаданими.

У буквальному значенні МЕТАДАНИ можна розшифрувати як “дані про дані”. Позначка... (від грец. meta — між, після, через), частина складних слів, що позначає проміжність, проходження за чим-небудь, перехід до чого-небудь іншого, зміну стану, перетворення.

По суті, поняття МЕТАДАНИ, які прийшли до нас від комп'ютерних технологій, не є новими за значенням для бібліотечного, музейного чи архівного фахівця. Бібліографічна картка є не що інше, як набір МЕТАДАНИХ на книгу чи статтю з журналу, яка побудована за правилами бібліографічного опису. З початку метадані виникли як допоміжна структура для автоматичної індексації цифрових ресурсів, тобто для вирішення суто технічних задач мережі. Подальший розвиток мережі призвів до створення інших наборів МЕТАДАНИХ, призначених не тільки для їх обробки програмними роботами, але й для вирішення більш широкого кола завдань. Наборів МЕТАДАНИХ існують десятки. Це можуть бути вузько специфічні набори, призначені для опису ресурсів якоїсь певної галузі чи тематики, маються також і метадані більш загального, універсального характеру. Набір метаданих VRA, Асоціації Візуальних ресурсів, призначений для опису цифрових ресурсів, що вміщують графічні зображення; GILS можна перевести як Глобальний Інформаційний Показчик-Сервіс, призначений для спрощення пошуку і доступу до ресурсів, які публікуються у мережі Інтернет державними та індустріальними компаніями США; ініціатива університету Берклі EAD, Кодування Архівних Описів, покликана забезпечити методи опису, збереження і доступу до цифрових ресурсів бібліотек, музеїв та архівів на основі мови SGML. Існує і багато інших стандартів. Предметом подальшої уваги цієї книги стане **Ініціатива Дублінського Ядра Метаданих (Dublin Core Metadata Initiative)**. Стандарт метаданих **Dublin Core**, (вимовляється “даблін кор”) або **DC** (“дісі”) є форматом опису практично будь-яких ресурсів Інтернет — не складний за структурою, відносно легкий у застосуванні, інтернаціональний, тобто застосовується в усьому світі. В лютому 2000 року Європейський комітет із стандартизації CEN розробив документ під назвою CWA 13874 який пропонує використання стандарту Дублінського ядра метаданих версії 1.1 для музеїв, бібліотек, державних агенцій та комерційних установ щодо опису веб ресурсів. У вересні 2001 року набір метаданих Дублінського ядра був затверджений в США, Американським Інститутом Національних Стандартів як стандарт Z39.85. В Австралії, Канаді, Данії, Фінляндії, Ірландії і Великобританії в цьому ж році формат Дублінського ядра рекомендований і прийнятий як державний стандарт для онлайн ресурсів та е-комерції. І нарешті, на радість усіх прихильників ініціативи Дублінського ядра, і автора цієї роботи — безперечно, 8 березня 2003 року Міжнародна організація стандартів ISO прийняла фінальний текст документу під назвою ISO 15836 яким набір елементів Дублінського ядра метаданих затверджено в якості міжнародного стандарту. У передмові документу сказано: “Ініціатива Дублінського ядра метаданих розпочалася 1995 року, із заохочувального семінару в місті Дублін, штат Огайо, який об'єднав бібліотекарів, дослідників цифрових бібліотек, постачальників контенту та експертів з розмітки текстів з метою дослідження стандартів щодо інформаційних ресурсів. Первозданно Дублінське ядро виникло як невеличкий набір ідентифікаторів який швидко привернув увагу широкого загалу інформаційних спеціалістів галузей мистецтва, науки, освіти, бізнесу та державного сектору. Постійно зростаюча зацікавленість до такого набору елементів обумовлена простотою створення описів ресурсу та легкістю розуміння майже кожним.”

Практичне використання стандарту Дублінського ядра забезпечить створення конче потрібних, семантично змістовно багатих описів цифрових ресурсів і сприятиме подальшим дослідженням у сфері створення загальнодоступних, уніфікованих описів у міждисциплінарному контексті. В практичному сенсі книга розглядає не тільки принципи створення описів Дублінського ядра, а й можливості подальшого їх перетворення до бібліографічного формату за посередництвом формату обміну даними на магнітних носіях UNIMARC (UKRMARC). Також розглянуто теоретичні та практичні аспекти подібного конвертування за допомогою оригінального онлайнового програмного забезпечення, створеного автором.

ГЛАВА I

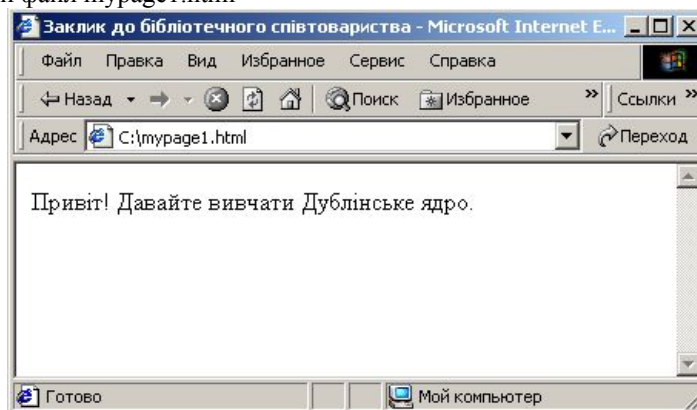
Практичне застосування елементів Дублінського ядра.

Застосовувати метадані DC можна в різних галузях і з різноманітними цілями. Ми ж будемо розглядати їх застосування в площині бібліотечної справи, а саме створення описів цифрових ресурсів мережі Інтернет із подальшим можливим використанням цих даних (після відповідної обробки) в традиційних електронних каталогах бібліотек. Тобто ми спробуємо дати відповідь на головне питання бібліотекаря-консерватора: "навіщо кваліфікованому бібліографу, знайомому з правилами створення традиційних електронних каталогів, різноманітними системами класифікації та іншими зводами що регламентують правила обробки та збереження документів, цей новий стандарт - Дублінське ядро метаданих". Я пропоную коротку відповідь - Дублінське ядро може стати містком між традиційними бібліографічними засобами створення електронного каталогу для традиційних носіїв (книги, журнали, газети) і новими реаліями — цифровими ресурсами, або електронними документами, розташованими в мережі Інтернет. Думаю немає сенсу переконувати, що вже дійсно назріла необхідність створення каталогів на документи мережі Інтернет. Для успішного вирішення цього завдання нам буде потрібно ознайомитися з основами мови HTML настільки коротко, наскільки це потрібно для розуміння принципів кодування метаданих Дублінського ядра мовою HTML. Розпочнемо з самого простішого документа мовою HTML. Для цього можна скористатися найпростішим текстовим редактором БЛОКНОТ.

Введемо декілька рядків:

```
<html>
<head>
<title> Заклик до бібліотечного співтовариства </title>
</head>
<body>
Привіт! Давайте вивчати Дублінське ядро.
</body>
</html>
```

Збережемо набраний текст у файлі і надамо йому ім'я, наприклад mypage.html Тепер для того щоб переглянути наш шедевр потрібно запустити будь-який браузер, встановлений на вашому комп'ютері (Internet Explorer, Netscape, Opera або Mozilla) і завантажити у браузер новостворений файл mypage1.html



мал.1

Чудово! У вікні браузера ви побачите тільки один рядок: "Привіт! Давайте вивчати Дублінське ядро.", а у верхньому лівому куті браузера - заголовок документа "Заклик до бібліотечного співтовариства". Зробимо висновки з нашого експерименту. Будь-який html-документ має

спеціальні мовні константи, назовемо їх **ТЕГАМИ**, певної структури - ліва кутова скобка, ім'я тега, права кутова скобка. У нашому випадку це `<html>`, `<head>`, `<title>`, `<body>`. Назвемо їх відкриваючими тегами. Усі вони дублюються так званими закриваючими тегами `</html>`, `</head>`, `</title>`, `</body>`. Попарно відкриваючи і закриваючи теги створюють змістовні блоки, наприклад У блоці заголовків (тобто між тегами `<head>` і `</head>`) розташований блок назви нашого html-документу: `<title>Заклик до бібліотечного співтовариства</title>`. Ще одне спостереження — у вікні браузера буде показано все те, що записано в блоці тіла html-документу (тобто між тегами `<body>` і `</body>`).

Ці спостереження дають нам змогу зробити дуже важливе припущення — якщо ми створимо спеціальні теги із даними Дублінського ядра і розмістимо їх у блоці ЗАГОЛОВКІВ, тобто між тегами `<head>` і `</head>`, то вони будуть інтегровані у будь-який html-документ, але не з'являться у вікні браузера під час перегляду.

Знову перепишемо наш html-документ із декількома новими тегами (вони будуть виділені жирним шрифтом):

```
<html>
<head>
<title>Заклик до бібліотечного співтовариства </title>
<meta name="DC.Title" content="Заклик до бібліотечного співтовариства" >
<meta name="DC.Description" content="Цей документ є агітаційним закликом до
бібліотекарів України вивчати новий стандарт Дублінське ядро метаданих з метою
подальшого створення описів сторінок Інтернет на рівні найкращих світових зразків.» >
<meta name="DC.Subject" content="Дублінське ядро, метадані, звернення" >
<meta name="DC.Language" content="uk">
</head>
<body>
Привіт! Давайте вивчати Дублінське ядро.
</body>
</html>
```

Збережіть цей файл із ім'ям `mypage2.html` і знову завантажте цей файл у браузер. Зовні нічого не змінилося – усе як на попередньому малюнку. Але тепер ми маємо новий html-документ який несе в собі додаткову, вторинну інформацію, закодовану чотирма елементами Дублінського ядра. А саме: **Назва**, **Опис**, **Ключові слова** і **Мова** документу. Погодьтеся, це більше ніж просто документ, особливо з точки зору бібліотечного фахівця! Іншими словами, документ у мережі Інтернет може стати не просто документом із якимись даними, а й нести у собі, так би мовити електронну картку на самого ж себе.

На цьому ми завершимо короткий курс із мови HTML і розглянемо докладніше правила кодування метаданих дублінського ядра мовою HTML.

Домовимося, що метадані Дублінського ядра ми будемо розміщувати в html-документі як теги, тобто розпочинатись і закінчуватись він буде кутовими скобками:

`< елемент >`

Тепер розглянемо синтаксис кодування елемента. Назві елемента завжди передують службові слова (тільки англійською):

meta name=, або **META NAME=** Великими чи маленькими літерами — не має значення. Після службових слів вноситься власне назва елемента із префіксом DC через крапку — щоб позначити стандарт метаданих, у нашому випадку це Дублінське ядро, і обов'язково береться у подвійні лапки. Приклади:

meta name="DC.Title" рівно як **meta name="DC.title"**
meta name="DC.Subject" рівно як **meta name="DC.subject"**

Це перша половина тегу. Друга половина завжди починається із службового слова **content=**, або **CONTENT=**, а потім (теж обов'язково у подвійних лапках) слідує змістовне наповнення елемента, тобто його значення. Приклади:

content="Мойдодир" або **CONTENT="Мойдодир"**

Тепер спробуємо сформувати тег цілком. Приклади:

<meta name="DC.Title" content="Мойдодир">
<meta name="DC.Creator" content="Чуковський">
<meta name="DC.Description" content="Дуже повчальна історія.">
<meta name="DC.Subject" content="зубна, щітка, зубний, порошок">

Це найпростіші метадані, закодовані у вигляді ТЕГІВ мовою HTML. Такі метадані можуть зчитуватись двома способами — людиною, коли ви переглядаєте вихідний текст html-документу, або ці теги зчитує спеціальна програма (Агент, робот, “павук”) найчастіше призначена для автоматичного індексування цифрових документів у мережі Інтернет. Виходячи із другого припущення буде помилкою використовувати подвійні лапки всередині підполя content. Для програмного робота перші подвійні лапки є сигналом того, що після них власне розпочинаються дані змістовного наповнення якогось елемента метаданих і наступні подвійні лапки їх закінчують. Тому буде помилкою таке кодування.

Помилка:

```
<meta name="DC.Description" content="Тези до диспуту "Чи є життя на Марсі".">
```

Вихід з такої ситуації можна знайти використанням одинарних лапок.

Правильно:

```
<meta name="DC.Description" content='Тези до диспуту "Чи є життя на Марсі".'>
```

Між іншим зазначимо, що не обов’язково писати кожний елемент в один рядок. Для пошукової програми-агента це не має значення, якщо збережений синтаксис, а для більш легкого читання людиною попередній приклад не буде помилкою записати наступним чином:

```
<meta name    =    "DC.Description"
content      =    "Тези до диспуту "Чи є життя на Марсі".">
```

Ми розглянули мінімальний склад кодування елемента Дублінського ядра мовою HTML, але не будемо ставити крапку. Арсенал цього стандарту включає в собі такі поняття як **кваліфікатори** та **схеми**. Ці додаткові засоби розширюють можливості опису цифрового ресурсу і роблять його більш детальним. Їх використання не обов’язково, але бажано.

Кваліфікатор є атрибутом назви певного елемента Дублінського ядра, що розширює або деталізує назву елемента. Він вноситься одразу ж після імені елемента і відокремлюється крапкою.

Приклади (для наочності кваліфікатор підкреслено):

```
<meta name="DC.Creator.PersonalName" content="Чуковський">
<meta name="DC.Coverage.PlaceName" content="Україна--Кіровоград">
<meta name="DC.Data.Created" content="2003-04-23">
```

Бажано використовувати у якості кваліфікаторів терміни із контрольованих словників, але за філософією Дублінського ядра діє принцип “відкидання зайвого”. Тобто якщо програма-агент, що індексує ресурси не розуміє змісту якогось кваліфікатора — вона просто відкине його.

Схема є атрибутом що пояснює до якої системи класифікації відноситься певний елемент Дублінського ядра. Він не обов’язковий і може бути використаний не у всіх елементах. Атрибут схема кодується наступним чином: службове слово **scheme** (обов’язково англійською мовою), знак = і у подвійних лапках назва класифікації, стандарту або схеми.

Приклад:

```
<Meta name="DC.Subject" Scheme="ББК" content="78.30">
```

І ще один атрибут — атрибут мови можна використовувати із більшістю елементів Дублінського ядра. Як і схема він кодується у тегу окремо і складається із службового слова **Lang**, знаку = і **коду мови** (у подвійних лапках). Усі складові вносяться тільки англійською мовою. Крім того код мови не допускає вільного трактування і повинен відбиратися із контрольованого словника. Цей атрибут пояснює — на якій мові внесено значення певного елемента Дублінського ядра, а не мова тексту цифрового ресурсу, тому дуже важливо не плутати цей атрибут елемента із самим елементом. Мова Дублінського ядра який відображає мову (або мови) на який опубліковано оригінальний цифровий ресурс.

Приклади (для наочності атрибут підкреслено):

```
<meta name="DC.Title" lang="uk" content="Мойдодир">
(елемент Назва подано українською мовою)
```

```
<meta name="DC.Title" lang="ru" content="Мойдодыр">
(елемент Назва подано російською мовою)
```

Підведемо підсумок щодо правил кодування метаданих Дублінського ядра мовою HTML. Мінімальний тег елемента Дублінського ядра складається з двох частин — імені елемента та його значення:

(спрощений варіант)

```
<meta name = "DC.Description"
content = "Вступ--Основні напрямки роботи--Висновки" >
```

Тег елемента Дублінського ядра можна розширити (деталізувати) із допомогою **кваліфікаторів**, атрибутів **схема** та **мова** додатковими атрибутами які підвищують інформативність опису:

(розширений варіант)

```
<meta name = "DC.Description.TableofContence"
lang = "uk"
content = "Вступ--Основні напрямки роботи--Висновки" >
```

Поглянувши на розширений варіант ми отримуємо додаткову інформацію, що текст "Вступ--Основні напрямки роботи--Висновки" є описом **змісту** певного цифрового ресурсу, поданий **українською мовою**.

Розглянемо використання кожного елемента Дублінського ядра метаданих із урахуванням усього вищезгаданого і наведемо практичні приклади.

Title

НАЗВА.

Мітка: Title

Визначення: Ім'я цифрового ресурсу надане йому створювачем чи видавцем цифрового ресурсу. Якщо назва відсутня надайте її у вигляді визначальної фрази чи назви для даного цифрового ресурсу. Якщо назва цифрового ресурсу відрізняється від заголовка оригінального об'єкта - застосуйте оригінальну назву з елемента ***ДЖЕРЕЛО (Source)***.

Кваліфікатори:

Alternative - альтернативна назва.

Схема: Немає.

Допоміжні директиви:

Розшифруйте назву, якщо вона є у фізичній копії ресурсу чи введіть заголовок, застосований організацією-створювачем фізичного прототипу, чи створіть назву самі, якщо вона не була створена. Родове ім'я, тип об'єкта, класифікаційний термін або основний опис ресурсу - усі ці елементи є прийнятними назвами. Зробіть назву описовою настільки, наскільки це можливо.

Повторюється: Так.

Запровадьте більше одної назви, якщо це необхідно для забезпечення успішного доступу до ресурсу (тобто основна назва, попередня назва, заголовок на корінці, серіальна назва і т.д.), якщо ви сумніваєтеся що саме, складає сутність назви. Ви можете ввести кілька вкладень цього елемента.

Приклади HTML:

```
<META NAME= "DC.Title"
LANG= "uk"
CONTENT= "Кунцкамера Олександра Ільїна.">
```

```
<META NAME= "DC.Title"
CONTENT= "Карта Кіровоградської області.">
```

```
<META NAME= "DC.Title"
LANG= "uk"
CONTENT= "Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім.Д.І.Чижевського.">
```

```
<META NAME= "DC.Title.Alternative"
LANG= "ru"
CONTENT= "Краткое пособие по курсу сопротивление материалов.">
```

Creator

СТВОРЮВАЧ.

Мітка: Creator

Визначення: Персональне ім'я чи колективний автор, що несуть первинну інтелектуальну відповідальність у створенні інтелектуального змісту ресурсу (якщо відомо). Наприклад, автор, що створив документ, художник, фотограф, власник оригінальної колекції артефактів, чи ілюстратор візуальних ресурсів. Інформація про СТВОРЮВАЧА цифрової версії ресурсу повинна бути введена до елемента **ВИДАВЕЦЬ (Publisher)** (організація, відповідальна за створення цифрової версії ресурсу).

Схема: Немає.

Кваліфікатори:

PersonalName - індивідуальний автор.

CorporateName - колективний автор.

E-mail, Address і т.д.

Повторюється: Так.

У випадку, коли ресурс має першого, другого і т.д. індивідуальних автора — усі автори вносяться до елемента Створювач. Уведіть більш одного створювача, якщо необхідно для успішного доступу до ресурсу (тобто автор, видавництво, корпоративне ім'я) у порядку їхньої подачі в оригінальному матеріалі, чи в порядку важливості.

Правила Дублінського ядра не заперечують введення декількох створювачів (авторів) в один елемент СТВОРЮВАЧ без повторення:

```
<meta name="DC.Creator" content="Карл Маркс, Фридріх Енгельс">
```

Але з огляду на те, що програмний агент який індексує цифровий ресурс не робить інтелектуальної обробки матеріалу цього робити не варто. Правила доброго тону пропонують максимально формалізувати опис і створювати окремий елемент **СТВОРЮВАЧ (Creator)** на кожного автора. Крім того рекомендований наступний порядок запису для персонального імені в інвертованому порядку: Прізвище, Ім'я По-батькові (або ініціали). Зверніть увагу: після прізвища слідує кома.

Приклади HTML:

```
[Корпоративні імена]:
<META NAME= "DC.Creator"
  LANG= "ru"
  CONTENT= "Союз Видео">

<META NAME= "DC.Creator.CorporateName"
  CONTENT= " Музей им.Осьмеркина">

[Персональні імена]:
<META NAME= "DC.Creator.PersonalName"
  CONTENT= "Тарковский, Андрій">

<META NAME= "DC.Creator"
  CONTENT= " Чайковський, Петро Ілліч ">

<META NAME= "DC.Creator.PersonalName"
  LANG= "uk"
  CONTENT= "Волохін, О.М.">

<META NAME= "DC.Creator.PersonalName.Email"
  CONTENT= "omv@library.kr.ua">
```

Зверніть увагу: ніколи не використовуйте подвійні лапки усередині поля CONTENT

Subject

ТЕМА (ПРЕДМЕТ)

Мітка: Subject

Визначення: Предметна рубрика цифрового ресурсу. Звичайно предметна рубрика може бути виражена ключовим словом чи фразою, що описують тему (теми) ресурсу, щоб позначити зв'язок предмета з людьми, територіями, подіями чи іншою контекстною інформацією.

Кваліфікатори: За замовчуванням використовуються **Keywords** (Ключові слова).

Повторюється: Так. Ви можете ввести будь-яку кількість елементів предмет.

Схема:

LCSH - Предметні рубрики бібліотеки Конгресу США.

MeSH - Предметні рубрики медичні (США).

LCC - Класифікація бібліотеки Конгресу США.

ДДК - Десяткова класифікація Дьюї.

УДК - Універсальна десяткова класифікація.

ББК, ТБК, Інші тезауруси.

Допоміжні директиви:

Найкраща практика — використання найбільш істотних або унікальних слів із вживанням найбільш загальних значень, якщо це можливо.

Предметні рубрики можуть бути запозичені з назви чи будь-яких інших полів ресурсу.

Якщо предметом є індивідуальна особа чи організація використовуйте контекст із елементу

Створювач (Creator).

Приклади HTML:

```
<META NAME= "DC.Subject"
      LANG= "uk"
      CONTENT= "Редактор-Конвертор Метаданих Dublin Core(Ver.-1.1)">
```

```
<META NAME= "DC.Subject"
      SCHEME= "ББК"
      CONTENT= "84.3">
```

```
<META NAME= "DC.Subject"
      CONTENT= "Психологія - Теорія особистості">
```

Зверніть увагу: ніколи не використовуйте подвійні лапки усередині поля CONTENT

Description

ОПИС.

Мітка: Description

Визначення: Текстовий опис змісту ресурсу в тому числі анотації, у випадку документоподібного об'єкта, або опис змісту стосовно візуальних ресурсів, а також інші описи, не включені в інші поля.

Схема: Немає.

Кваліфікатори:

Abstract - анотація (за замовчуванням).

TableofContents - зміст.

Повторюється: Так. Можете вводити кілька елементів опису.

Допоміжні директиви:

Вводьте текст опису, примітки і коментарі про об'єкт. Ця інформація може бути отримана з теми, або забезпечена видавничою організацією.

Запровадьте тут спеціальну інформацію не вміщену в інші поля: опис, джерело, техніка, характерні можливості, надписи, умови, історична довідка про роботу.

Забезпечте (по можливості) опис ключовими словами із авторитетного словника. Включіть фізичний опис цифрового ресурсу, наприклад формат, у поле **ФОРМАТ (Format)**.

Приклади HTML:

```
<META NAME= "DC.Description"
      LANG= "uk"
      CONTENT= "Лев Троцький - один з найвідоміших політиків і найвидатніших теоретиків революції в XX столітті.">
```

```
<META NAME= "DC.Description"
      CONTENT= "Эта статья Льва Троцкого была опубликована в 'Бюллетене оппозиции (большевиковцев)' №79-80 за август-октябрь 1939 года – журнале, который выходил в Париже под руководством Троцкого. (Орфография и пунктуация подлинника.)">
```

```
<META NAME= "DC.Description"
  CONTENT= "Грамофонні платівки з колекції Олександра Ільїна.">
```

Зверніть увагу: ніколи не використовуйте подвійні лапки усередині поля CONTENT

Publisher

ВИДАВЕЦЬ.

Мітка: Publisher

Визначення: Організація, що створила цифровий ресурс, доступний у його дійсній формі за допомогою телекомунікацій. Такими можуть бути видавництво, музей, університет чи бібліотека. Інформація про видавця оригінального об'єкта повинна бути введена в поле **ДЖЕРЕЛО (Source)**.

Схема: Немає.

Кваліфікатори:

CorporateName - колектив.

E-mail, Address і т.д.

Повторюється: Так. Ресурс може мати видавця та дистриб'ютора, або більше однієї організації яка відповідальна за можливість доступу до ресурсу в Інтернет.

Допоміжні директиви:

Коли сумнівається, вводьте ім'я колективного автора, як елемент **ВИДАВЕЦЬ (Publisher)** і персональне ім'я як елемент **СТВОРЮВАЧ (Creator)**.

Вносьте кожного із видавців окремо.

Вносьте індивідуальні імена в інвертованому порядку: Прізвище, ім'я і по батькові. Зверніть увагу: після прізвища слідує кома.

Ігноруйте вступні статті, вводьте колективні імена в прямій повній формі. У випадку ієрархії корпоративних (колективних) імен, вводьте їх в порядку від найбільшого до найменшого, розділяючи їх комами.

У випадку, якщо видавець і створювач одна і та ж особа - вводьте інформацію про їх в обох полях: **СТВОРЮВАЧ (Creator)** і **ВИДАВЕЦЬ (Publisher)**.

Приклади HTML:

```
<META NAME= "DC.Publisher"
  CONTENT= "Кіровоградський обласний художній музей">
```

```
<META NAME= "DC.Publisher.CorporateName"
  CONTENT= "Microsoft Corporation">
```

```
<META NAME= "DC.Publisher.Address"
  CONTENT= "25006, м.Кіровоград, вул.К.Маркса 24">
```

Contributor

СПИВАВТОР.

Мітка: Contributor

Визначення: Особа чи організація на додаток до тих, яких визначено в елементі **СТВОРЮВАЧ (Creator)**, які несуть суттєву інтелектуальну відповідальність стосовно оригінального ресурсу, але ця відповідальність є вторинною до будь-якого особи чи організації, визначених у полі **СТВОРЮВАЧ (Creator)** (тобто редактор, перекладач, ілюстратор передмови і т.д.).

Схема: Немає.

Кваліфікатори:

PersonalName - індивідуальний автор.

CorporateName - колективний автор.

E-mail, Address і т.д.

Повторюється: Так. Ви можете ввести декілька полів СПИВАВТОР .

Допоміжні директиви:

Вводьте персональні імена в інвертованій формі: Прізвище, ім'я і по батькові. Якщо ім'я складається з декількох частин, виберіть ту частину імені, що звичайно використовується в авторському списку.

Введіть ім'я колективного автора(ів), (корпоративне ім'я) у повній формі. У випадку ієрархії - у

порядку від найбільшого до найменшого, розділяйте їх крапкою.
Якщо у вас є сумніви в том, яке ім'я вводити, персональне чи корпоративне, вводять його так, як воно написано у першоджерелі і не інвертують.
Використовуйте для перевірки коректності авторитетні файли імен.

Приклади HTML:

```
[Корпоративні імена]:
<META NAME= "DC.Contributor.CorporateName"
  LANG= "ru"
  CONTENT= "Художественный музей имени Осьмеркина">

<META NAME= "DC.Contributor.CorporateName"
  CONTENT= "Кіровоградська ОУНБ ім.Д.І.Чижевського">

[Персональні імена]:
<META NAME= "DC.Contributor.PersonalName.Editor"
  CONTENT= "Іванов, О.М.">

<META NAME= "DC.Contributor.PersonalName.Email"
  CONTENT= "omi@yahoo.com">

<META NAME= "DC.Contributor.PersonalName.Webmaster"
  CONTENT= "Сидоров, Ю.А.">

<META NAME= "DC.Contributor"
  CONTENT= "Мак-Келланд, Дик">
```

Зверніть увагу: ніколи не використовуйте подвійні лапки усередині поля CONTENT

Date

ДАТА.

Мітка: Date

Визначення: Дата створення чи відкриття доступу до цифрового ресурсу.

Схема: Вводьте вільний текст у відповідності із стандартом ISO 8601.

Повторюється: Так, можуть використовуватися кілька дат: дата створення, дата зміни, дата внесення в електронну базу даних і т.д.

Кваліфікатор:

- Available** - Дата (часто інтервал дат) коли ресурс став чи був доступний.
- Created** - Дата, коли ресурс був уперше створений.
- Gathered** - Дата, коли була зібрана інформація про ресурс.
- Issued** - Дата, формального виходу (публікації) ресурсу.
- Modified** - Дата, коли ресурс був востаннє змінений.
- Valid** - Дата (часто інтервал дат) коли ресурс діє.

Допоміжні директиви:

1. Рекомендується введення дат, що складаються з восьми цифр у наступному порядку: РРРР-ММ-ДД, як це визначено в стандарті ISO 8601.
За цією схемою елемент даних "1999-09-12", розшифровується як 12 вересня 1999 року.
2. Вводьте інтервали дат в один рядок, використовуючи дефіс (-) для поділу дат; дати, що мають різне суттєве значення вводяться в різні рядки, наприклад дата створення ресурсу і дата надходження до колекції.
3. Якщо дата приблизна (точно не відома) - використовуйте знак питання (?).
4. Вводьте дату створення оригінального ресурсу (першоджерела) у поле елементу **ДЖЕРЕЛО (Source)**.

Приклади:

1999-12-12 (дата сканування манускрипту 12 грудня 1999 року)

1999 (створення Web сайту)

Приклади HTML:

```
<META NAME= "DC.Date"
```

```
SCHEME= "ISO8601"
CONTENT= "2001-10-24">

<META NAME= "DC.Date.Issued"
CONTENT= "199?">
<META NAME= "DC.Date.Valid"
SCHEME= "ISO8601"
CONTENT= "1999-01-23 -- 2003-08-12">
```

Format

Формат.

Мітка: FORMAT

Визначення: Формат даних ресурсу який ви описуєте та додаткові (не обов'язкові) визначення. Використовується для програмного або апаратного забезпечення, необхідного для відображення, або роботи з ресурсом.

Повторюється: Так.

Кваліфікатор:

Medium - Медіа-тип ресурсу.

Extent - Розмір, величина ресурсу.

Схема: IMT (для медіа-типів).

Допоміжні директиви:

Вносьте дані, у так званому MIME-форматі для мережі Інтернет (text/html, ASCII, jpeg; кодову сторінку: Windows-1251 або KOI-8r і т.д.). Для електронних медіа опишіть цифровий формат (image/jpeg ; video/mpeg). Використовуйте елемент ФОРМАТ для усіх версій цифрового ресурсу (наприклад, для зменшеного зображення у форматі gif і для основного зображення у форматі jpg).

Приклади:

Application/msword	(файл в форматі Microsoft Word; MIME схема)
Application/pdf	(файл в форматі Adobe Acrobat; MIME схема)
application/postscript	(текст кодований мовою PostScript; MIME схема)
application/powerpoint	(файл в форматі Microsoft PowerPoint; MIME схема)
Application/rtf	(текст в форматі Rich Text Format; MIME схема)
application/wordperfect5.1	(текст в форматі Word Perfect; MIME схема)
application/x-latex	(текст кодований мовою LaTeX; MIME схема)
image/djvu	(зображення в форматі DJVU; MIME схема)
image/gif	(зображення в форматі GIF; MIME схема)
image/jpeg	(зображення в форматі JPEG; MIME схема)
text/plain	(тільки текст; MIME схема)
text/html	(текст в HTML форматі; MIME схема)
text/x-sgml	(текст в SGML форматі; MIME схема)
text/x-xml	(текст в XML форматі; MIME схема)
charset=windows-1251	(кодова текстова сторінка кирилицею Windows)
charset=koi-8r	(кодова текстова сторінка кирилицею Linux)
charset=koi-8u	(кодова текстова сторінка кирилицею Linux)

Приклади HTML:

```
<META NAME= "DC.Format"
SCHEME= "IMT"
CONTENT= "text/html">

<META NAME= "DC.Format"
CONTENT= "application/rtf">
```

<META NAME= "DC.Format.Medium"
SCHEME= "IMT"
CONTENT= "image/jpeg">

<META NAME= "DC.Format.Extent"
CONTENT= "46 Kbytes">

<META NAME= "DC.Format.Medium"
CONTENT= "video/mpeg">

<META NAME= "DC.Format.Extent"
CONTENT= "26 хвилин">

Type

ТИП.

Мітка: Type

Визначення: Категорія чи жанр ресурсу.

Схема: Немає.

Повторюється: Так. Може мати більш одного типу.

Представлення: Текст, зображення, звук, набір даних, програма, подія, інтерактивні медіа, фізичний об'єкт.

Допоміжні директиви:

Деякі ресурси можуть вміщувати більш одного типу, тобто колекція манускриптів може вміщувати текст, зображення і звук; віртуальна виставка може включати текст, зображення, звук та інтерактивні засоби.

Словник термінів Ініціативи Дублінського ядра метаданих для елемента ТИП. (DCMI Type Vocabulary).

Collection	Колекцією є добірка об'єктів. Термін колекція означає що ресурс описаний як група, її частини можуть мати окремий опис або навігацію.
Dataset	Набір даних є кодовою інформацією щодо певної визначеної структури (наприклад, списки, таблиці, бази даних) призначений для прямої машинної обробки.
Event	Подія це явище, що відбувається час від часу. Метадані для події забезпечують описову інформацію яка є основою для виявлення призначення, місце розташування, терміну часу, відповідальних агентів та лінків до відповідних подій або ресурсів. Ресурс події може не бути доступним на даний час якщо описана подія вже відбулася в минулому, або ще тільки очікується в майбутньому. Приклади: виставка, веб-кастинг (показ), конференція, семінар, день відкритих дверей, спектакль, бій, випробування, весільна церемонія і т.д.
Image	Зображення це переважно символічна візуальна репрезентація інша ніж текст. Приклади: зображення та фотографії фізичних об'єктів, малюнки, креслення, графіка, анімація, фільм, діаграми, мапи, ноти (музичні нотатки). Зображення може вміщувати як електронні так і фізичні образи.

InteractiveResource	Інтерактивний ресурс це ресурс що потребує взаємодії із користувачем. Приклади: форми на веб сторінках, аплети, мультимедійні об'єкти для навчання, чат сервіс, віртуальна реальність.
Service	Служба є системою яка забезпечує одну або більше корисних функцій для кінцевого користувача. Приклади: ксерокопіювання, банківські послуги, авторизований доступ до ресурсу, МБА, Z39.50 або веб сервер.
Software	Комп'ютерна програма у вихідних кодах або зкомпільована програма яка може бути встановлена або запущена для виконання на іншій машині. Для програми що призначена тільки для створення інтерактивного середовища використовуйте термін ІНТЕРАКТИВ (Interactive) замість Software.
Sound	Звук це ресурс, зміст якого первинно призначений бути перетвореним у аудіо. Приклади: формат для програвання музики, аудіо компакт-диск, записи промов або звуків.
Text	Текст це ресурс первинний зміст якого складають слова для читання. Приклади: книги, листи, дисертації, поеми, газети, статті, архіви поштових розсилок. Примітка: текстові факсиміле або іміджі відносяться до жанру текст.
PhysicalObject	Фізичний об'єкт це безістотний тривимірний об'єкт або субстанція. Приклади: комп'ютер, єгипетська піраміда, скульптура. Примітка: цифрова репрезентація чогось, сурогат (замінник) чогось – для цих об'єктів треба використовувати термін ЗОБРАЖЕННЯ (Image), Текст (Text) або один з інших типів.

Розширений словник термінів ТИП:

Text--Текст

Text.Abstract--Текст-Анотація

Text.Advertisement--Текст-Реклама

Text.Article--Текст-Стаття

Text.Correspondence--Текст-Переписка

Text.Correspondence.Discussion--Текст-Переписка-Дискусія

Text.Correspondence.Email--Текст-Переписка-Email

Text.Correspondence.Letter--Текст-Переписка-Лист

Text.Correspondence.Postcard--Текст-Переписка-Поштова Картка

Text.Dictionary--Текст-Словник

Text.Form--Текст-Форма

Text.Homepage--Текст-Інтернет сторінка

Text.Homepage.Organizational--Текст-Інтернет сторінка-Організація

Text.Homepage.Personal--Текст-Інтернет сторінка-Особиста

Text.Index--Текст-Індекс

Text.Manuscript--Текст-Рукопис

Text.Minutes--Текст-Нотатки

Text.Monograph--Текст-Монографія

Text.Pamphlet--Текст-Проспект
Text.Poem--Текст-Вірш
Text.Proceedings--Текст-Праці
Text.Promotion--Текст-Листівка
Text.Serial--Текст-Періодика
Text.Serial.Journal--Текст-Періодика-Праці
Text.Serial.Magazine--Текст-Періодика-Журнал
Text.Serial.Newspaper--Текст-Періодика-Телеконференція
Text.Serial.Newspaper--Текст-Періодика-Газета
Text.TechReport--Текст-Періодика-Техдоповідь
Text.Thesis--Текст-Тезіс
Text.Thesis.Doctoral--Текст-Тезіс-Кандидатська(Докторська) дисертація
Text.Thesis.Masters--Текст-Тезіс-Диплом
Image--Зображення
Image.Moving--Зображення-Кіно
Image.Moving.Animation--Зображення-Кіно-Анімація
Image.Moving.Film--Зображення-Кіно-Фільм
Image.Photograph--Зображення-Фотографія
Image.Graphic--Зображення-Графіка
Sound--Звук
Sound.Ambient--Звук-Зовнішнє середовище
Sound.Effect--Звук-Ефект
Sound.Music--Звук-Музика
Sound.Narration--Звук-Оповідання
Sound.Speech--Звук-Доповідь
Software--Програма
Software.Executable--Програма(що виконується)
Software.Source--Програма-Код
Data--Дані
Data.Numeric--Дані-Цифрові
Data.Spatial--Дані-Простору
Data.Spectral--Дані-Спектральні
Data.Structured.Text--Дані-Структурований-Текст
Interactive--Інтерактив
Interactive.Chat--Інтерактив-Чат
Interactive.Games--Інтерактив-Ігри
Interactive.Multimedia--Інтерактив-Мультимедіа
Interactive.VR--Інтерактив-Відеозапис

Приклади HTML:

```

<META NAME= "DC.Type"
  CONTENT= "Interactive.Multimedia">

<META NAME= "DC.Type"
  CONTENT= "Image.Graphic">

<META NAME= "DC.Type"
  CONTENT= "Interactive.VR">
  
```

Identifier

ІДЕНТИФІКАТОР.

Мітка: Identifier

Визначення: Рядок або число, що використовується для унікального ототожнення цифрового ресурсу. Для мережевого ресурсу: URL/URN. Для інших ресурсів - глобальні, унікальні ідентифікатори: ISBN, ISSN, інвентарний номер, або інші формальні імена що ідентифікують офлайнний (не опублікований у WWW) ресурс.

Схема: URL; URI; URN; ISBN; ISSN: інвентарний номер.

Повторюється: Так.

Допоміжні директиви:

Значення за замовчуванням - URL для ресурсу що описується. Тільки URL повинен бути призначений цифровому ресурсу. Для великої кількості об'єктів, які знаходяться в установі (наприклад інвентарний номер) вводьте ім'я установи разом з номером.

Приклади HTML:

```
[URL]:
<META NAME= "DC.Identifier"
  CONTENT= "http://www.library.kr.ua/">

[ISBN]:
<META NAME= "DC.Identifier"
  SCHEME= "ISBN"
  CONTENT= "5-85129-137-0">

[Інвентарний номер]:
<META NAME= "DC.Identifier"
  CONTENT= "Кіровоградська ОУНБ інв.1117626">
```

Source

ДЖЕРЕЛО.

Мітка: Source

Визначення: Інформація про оригінальний фізичний ресурс з якого “витягнутий” поточний цифровий ресурс. Назва, Дата, Створювач, Формат, Ідентифікатор або інша інформація про оригінал може бути введена у елемент **ДЖЕРЕЛО (Source)** для більш якісного опису поточного ресурсу. Елемент **ДЖЕРЕЛО (Source)** відрізняється від кваліфікатора **"IsBasedOn"** елемента **ВІДНОШЕННЯ (Relation)** ступенем, чи чисельним складом зв'язків поточного цифрового ресурсу з оригінальним ресурсом. На практиці рекомендується повторити інформацію з елемента **ДЖЕРЕЛО (Source)** в елементі **ВІДНОШЕННЯ (Relation)**, використовуючи кваліфікатор **"IsBasedOn"**, або внести інформацію в елемент **ДЖЕРЕЛО (Source)**, якщо не зовсім легко це здійснити, використовуючи елемент **ВІДНОШЕННЯ (Relation)**.

Схема: URI

Повторюється: Так. Взагалі може бути тільки одне джерело з якого можна витягти поточний цифровий ресурс.

Допоміжні директиви:

Використовуйте вільний текст для опису оригінального ресурсу; чи ISBN, ISSN.

Приклади HTML:

```
[Книга]:
<META NAME= "DC.Source"
  LANG= "ru"
  CONTENT= "Аналитическая психология (Санкт-Петербург: МЦНК и Т
    "Кентавр", 1990), ISBN: 5-8591-003-6, 136с.">

<META NAME= "DC.Source"
  SCHEME= "URI"
  CONTENT= "ISBN: 5-8591-003-6">

[Текстовий опис]:
<META NAME= "DC.Source"
  CONTENT= "35 мм слайд с рисунка П.Пикассо "Молодая девушка",
    1946">

<META NAME= "DC.Source"
  LANG= "ru"
  CONTENT= "VHS видеозапись "Звездные войны", режиссер Джордж
    Лукас.">
```

Language

МОВА.

Мітка: Language

Визначення: Указує на мову інтелектуального контексту цифрового ресурсу. Мова (мови) на яких написаний текст або мова аудіо-відео ресурсу. Візуальні зображення звичайно не мають мови, якщо спільно не використовується текст, або саме зображення не вміщує текст.

Схема: RFC 1766, ISO 639-2.

Повторюється: Так. Повторюється якщо в цифровому ресурсі використовується більш однієї мови.

Допоміжні директиви:

Якщо необхідний, текстовий опис для опису природи мови цифрового ресурсу, включіть його паралельно до елементу **ОПИС (Description)** (наприклад, англійська з українським перекладом).

Не плутайте атрибут Lang="код мови" який застосовується у багатьох елементах Дублінського ядра із самим елементом Мова (Language).

Приклади HTML:

```
<META NAME= "DC.Language"
  CONTENT= "uk">
```

```
<META NAME= "DC.Language"
  SCHEME= "ISO 639-2"
  CONTENT= "ukr">
```

```
<META NAME= "DC.Language"
  SCHEME= "RFC 1766"
  CONTENT= "uk">
```

Довідкова таблиця мов (фрагмент).

RFC 1766	ISO 639-2	Мова
ru	rus	Російська
uk	ukr	Українська
en	eng	Англійська
fi	fin	Фінська
fr	fre	Французька
de	ger	Німецька
es	spa	Іспанська
it	ita	Італійська
hr	hrv	Хорватська
be	bel	Білоруська
sr	scs	Сербська
mo	mol	Молдавська
no	nor	Норвезька
ka	geo	Грузинська
hy	arm	Вірменська
az	aze	Азербайджанська
kk	kaz	Казахська
uz	uzb	Узбецька
la	lav	Латиська
lt	lit	Литовська
et	est	Естонська
pl	pol	Польська
pt	por	Португальська
cs	cze	Чеська
sk	slo	Словацька
ro	rum	Румунська
bg	bul	Болгарська
hu	hun	Угорська
sv	swe	Шведська

Relation

ВІДНОШЕННЯ.

Мітка: Relation

Визначення: Відношення даного ресурсу до іншого ресурсу, плюс ідентифікатор іншого ресурсу. Цей елемент дозволяє визначити зв'язок між взаємозалежними ресурсами.

Схема: URI

Повторюється: Так. Ресурс може бути частиною формату, версії, посиланням на інший ресурс (ресурси).

Кваліфікатори:

- IsPartOf** - Поточний цифровий ресурс є частиною якогось іншого ресурсу.
- HasPart** - Вміщує частину іншого ресурсу.
- IsVersionOf** - є версією, чи виданням, історичною частиною іншого ресурсу.
- IsFormat Of** - є форматом чи механічною репродукцією іншого ресурсу.
- HasFormat** - має в собі версію, чи видання, історичну частину іншого ресурсу.
- References** - Посилання на інший ресурс.
- IsReferencedBy** - є посиланням іншого ресурсу.
- IsBasedOn** - Заснований на іншому ресурсі; характеристики, перекладі, і т.д.
- IsBasisFor** - є підставою для іншого ресурсу; характеристикою, перекладом, і т.д.
- Requires** - Потрібно другий ресурс для функціонування, доставки, утримання і т.д.
- IsRequiredBy** - Потрібно для другого ресурсу для функціонування, доставки, утримання і т.д.
- HasSource** - має джерело, яким є другий ресурс.

Приклади:

IsVersionOf (копія роботи, видання)

IsBased On (Переклад українського видання, яке базується на [Isbasedon] виданні Пітера Льюїса)

IsPartOf (цитування статті з електронного журналу, включаючи назву журналу, перелік, хронологія і пагінація статті; або URL, який є частиною більшого Веб сайту)

IsFormatOf (перетворення даних в зображенні; або описі цифрового представлення неопублікованої фотографії)

Приклади HTML:

```
<META NAME= "DC.Relation.IsPartOf"
  SCHEME= "URI"
  CONTENT= "http://www.library.kr.ua/elib/">
```

```
<META NAME= "DC.Relation.IsBasedOn"
  LANG= "ru"
  CONTENT= "Записки Одесского общества истории и
  древностей">
```

```
<META NAME= "DC.Relation.References"
  CONTENT= "urn:isbn:5-85129-034-X">
```

```
<META NAME= "DC.Relation.Requires"
  CONTENT= "LWP::UserAgent; HTML::Parse; URI::URL">
```

Coverage

ОХОПЛЕННЯ.

Мітка: Coverage

Визначення: Описує просторові чи часові характеристики інтелектуального змісту ресурсу. Просторове чи географічне охоплення має відношення до місця (місць) розташування чи географічним регіонам охоплених інтелектуальним контекстом ресурсу (тобто географічна довгота і широта; астрономічний сектор). Часове охоплення має відношення до

інтелектуального контенту ресурсу, а не до часу, коли він був створений, або став доступним через мережу Інтернет в цифровій формі. Часове охоплення найбільше часто має форму інтервалу часу. Дата створення оригінального ресурсу повинна вноситися в поле **ДЖЕРЕЛО (Source)**, а дата створення цифрового ресурсу повинна вводитися в поле **ДАТА (Date)**.

Схема: DCMI Point, ISO 3166, TGN та ін.

Кваліфікатори:

spatial - просторовий (охоплення)

temporal - часовий (охоплення)

PlaceName - назва місцевості

PeriodName - ім'я часового періоду

x - координата X

y - координата Y

z - координата Z

polygon - багатокутник

line - лінія

3d - 3-мірний об'єкт

Повторюється: Так. Створюйте список усіх географічних регіонів, що відносяться до інтелектуального контексту ресурсу, при цьому не передбачається ніякої ієрархії.

Допоміжні директиви:

1. Використовуйте вільний текст для опису охоплення ресурсу; використовуйте географічні координати довготи і широти (із приміткою "географіч.")
2. Рекомендується використовувати елемент **ОХОПЛЕННЯ** тільки в просторовому контексті, коли ви описуєте географічні карти чи ресурси карт.
3. Якщо можливо, забезпечте часову інформацію (дата, часовий інтервал, чи період часу) у полі **ТЕМА (ПРЕДМЕТ) Subject**.

Приклади HTML:

```
<META NAME= "DC.Coverage.spatial"
      SCHEME= "TGN"
      CONTENT= "Чикаго, Іллінойс, США">
```

```
<META NAME= "DC.Coverage.PeriodName"
      CONTENT= "Велика Вітчизняна війна; 1941-1945">
```

```
[Географічні координати довготи і широти]
<META NAME= "DC.Coverage.Spatial"
      LANG= "ru"
      CONTENT= "в.д. 79°- 87°/с.ш. 25°- 12°">
```

```
<META NAME= "DC.Coverage.PlaceName"
      CONTENT= "Великі озера; США">
```

Rights management

АВТОРСЬКІ ПРАВА.

Мітка: Rights

Визначення: Зміст цього елемента покликаний позначити авторські права, авторські права на URL, що зв'язує власника авторських прав на даний інформаційний ресурс. Авторські права можуть містити інформацію про організацію (особу), яка представила доступ право на копіювання зображень, власника прав, обмежень, про організацію (особу), що надала право на використання зображень і т.д.

Відсутність авторських прав не означає що ресурс не захищений.

Схема: немає.

Кваліфікатори: немає.

Повторюється: Так.

Допоміжні директиви:

1. Вводьте текстовий опис, або URL, що вказує на авторські права цифрового ресурсу Інтернет. Це формулювання може бути загальними авторськими правами установи для цілої колекції, чи спеціальними - для кожного ресурсу. Дане формулювання повинне цілком ідентифікувати власника авторських прав конкретної роботи (робіт).
2. Переконайтеся, що формулювання авторських прав відповідає цифровому ресурсу, наприклад, не "прив'яжуть" до формулювання авторського права цифрового ресурсу авторське право на

оригінальний ресурс.

3. Питання авторського права, що відносяться до оригіналу, такі як інформація про походження, чи донорство повинна вводитися в розділ авторських прав елемента **ДЖЕРЕЛО (Source)**.

Приклади HTML:

```
[URL лінк на авторські права]
<META NAME= "DC.Rights"
  CONTENT= "http://www.nbu.gov.ua/copyright.html">
```

```
[Повідомлення, що вживається у відеозаписі]
<META NAME= "DC.Rights"
  CONTENT= "Дозволено тільки для домашнього перегляду. Будь-які
  публічні покази, копіювання, чи інше використання
  категорично заборонено.">
```

```
[Формулювання про авторське право]
<META NAME= "DC.Rights"
  LANG= "uk"
  CONTENT= Всі авторські права на цифрові зображення належать
  Кіровоградській ОУНБ. Усі права захищені.
  Використання цифрових зображень поміщених, на
  цьому Веб сайті дозволено тільки для приватного
  використання. Для публікацій, комерційного
  використання або репродукцій матеріалів у фізичній чи
  цифровій формі потрібно письмовий дозвіл
  Кіровоградського обласного художнього музею.
```

Підведемо підсумки.

П'ятнадцять елементів Дублінського ядра можна поділити на три основні групи за їх призначенням, тобто відповідно до сутності інформації яку вони у собі вміщують – елементи що мають відношення до:

- 1) змісту ресурсу;
- 2) інтелектуальної власності;
- 3) поточного стану (властивостей).

ЗМІСТ	ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ	СТАН
Назва	Створювач	Дата
Предмет	Видавець	Формат
Опис	Співавтор	Ідентифікатор
Тип	Права	Мова
Джерело		
Відношення		
Охват		

15 елементів забезпечують опис широкого діапазону мережевих ресурсів. Семантика п'ятнадцяти елементів базується на угодах різних груп професіоналів в галузях бібліотечної науки, музейної справи і комп'ютерних технологій.

У стандарті Дублінського ядра метаданих втілені наступні характеристики:

- *Простота створення і підтримки даних*
Дублінське ядро являє собою мінімально простий набір елементів що дають змогу не тільки фахівцям створювати прості описові записи для цифрових ресурсів і забезпечує ефективний механізм запитів до ресурсів у мережевому оточенні.
- *Семантика загального вживання*
Знаходження ресурсів серед великої кількості загальної (часто слабо структурованої) інформації у мережі Інтернет є досить складною справою. Дублінське ядро може допомогти «досліднику цифрових ресурсів» (досліднику-

непрофесіоналу) знайти потрібну інформацію через послідовність загальних елементів.

- *Міжнародний масштаб*

WWW притаманний цілий ряд специфічних лінгвістичних проблем. Розроблювачі Дублінського ядра, являють собою представників практично усіх континентів планети впевнені, що розвиток цього стандарту вирішить складну багатомовну і мильтикультурну природу електронних ресурсів планети.

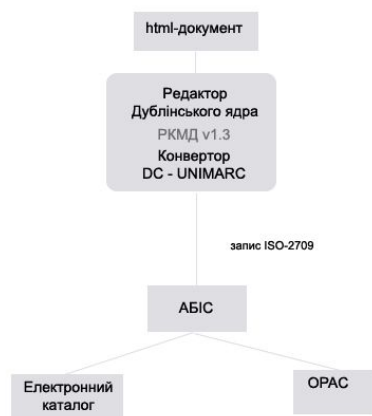
- *Розширюваність*

Досягаючи балансу між простотою опису цифрових ресурсів з однієї сторони і необхідністю ретельного опису деталей з іншого боку, розроблювачі Дублінського ядра усвідомлюють важливість створення механізму, здатного розширити набір елементів у залежності від специфіки ресурсу. Передбачається, що розроблювачі інших подібних стандартів створять додаткові набори елементів для опису ресурсів, які дадуть змогу інтегрувати їх до набору Дублінського ядра з метою максимально повного опису ресурсу.

ГЛАВА II

Теоретичні питання конверсії Дублінське ядро — UNIMARC.

Хоча можна використовувати стандарт Дублінського ядра метаданих окремо як засіб опису цифрових ресурсів, але фахівців бібліотечної справи завжди цікавило питання взаємодії різних форматів між собою, тобто можливість передачі даних із мінімальними втратами. Предметом моїх досліджень стали питання взаємодії нового стандарту Дублінського ядра метаданих та традиційного в бібліотечній практиці формату обміну даними на магнітних носіях UNIMARC.



мал. 2

Повний опис формату UNIMARC виходить за рамки цієї книги і ознайомитись з ним читач може з інших джерел присвячених опису та використанню цього формату. Саме UNIMARC застосовується для передачі бібліографічних описів між автоматичними бібліографічними інформаційними системами. Проблема полягає в тому, що на сьогоднішній день в Україні ще не розроблено бібліотечного стандарту для опису цифрових ресурсів мережі Інтернет, а Дублінське ядро — саме стандарт для цієї галузі. Якщо вдасться перенести дані до формату UNIMARC — буде вирішено задачу створення бібліографічних описів ресурсів Інтернет.

Основна проблема конверсії полягає в тому, що формат Dublin Core є більш простим форматом у порівнянні з UNIMARC. Для UNIMARC, як професійного формату передачі даних, який враховує правила бібліографічного опису, обов'язкова більш строга деталізація окремих елементів опису. Для формату UNIMARC (UKRMARC, RUSMARC) ряд полів є обов'язковим, без наявності яких запис не буде повноцінним. А саме мінімальним набором полів для запису UNIMARC є чотири поля: #001 - Ідентифікатор запису, #100 - Дані загальної обробки #101 - Мова документу #200 - Заголовок і відомості про відповідальність. Наведемо таблицю відповідності цих обов'язкових полів UNIMARC та відповідні їм елементи формату Дублінського ядра:

UNIMARC

Dublin Core

001 - Ідентифікатор запису	Identificator (Ідентифікатор)
100 - Дані загальної обробки	Date (Дата), Language (Мова)
101 - Мова документа	Language (Мова)
200 - Заголовок і відомості про відповідальність	Title (Заголовок), Creator (Створювач, Автор), Contributor (Співавтор)

Однак, згідно правил Дублінського ядра кожний з 15-ти елементів не є обов'язковим. Іншими словами опис ресурсу у форматі Дублінського ядра, де відсутні вище перераховані елементи не буде цілком коректним для формату UNIMARC.

Поля UNIMARC мають певну структуру, тобто окремі поля, як наприклад, поле #100 мають побітову структуру ланцюжка символів зазначеної довжини і значення певних елементів Дублінського ядра повинні перекодуватися у відповідні символи такого ланцюжка. Інші ж поля UNIMARC мають двозначні індикатори поля які змінюються за правилами, у відповідність із значеннями підполів певного поля.

Для наочності приведу загальну таблицю мапування (таблицю відповідностей між елементами двох форматів) без застосування двосимвольних індикаторів полів стандарту UNIMARC:

Dublin Core		UNIMARC
Title (Назва)	200 \$a	Основна назва
	200 \$e	Відомості, що відносяться до назви
	517 \$a	Варіант назви
Creator (Створювач, Автор)	700 \$a	Ім'я особи — первинна інтелектуальна відповідальність
	701 \$a	Ім'я особи — альтернативна інтелектуальна відповідальність
	710 \$a	Найменування організації – первинна інтелектуальна відповідальність
	711 \$a	Найменування організації – альтернативна інтелектуальна відповідальність
	200 \$f	Перші відомості про відповідальність
Subject (Предмет. Ключові слова)	610 \$a	Неконтрольовані предметні терміни
	606 \$a	Найменування теми як предмет
	675 \$a	Універсальна десяткова класифікація (UDC/УДК)
	676 \$a	Десяткова класифікація Дьюї (DDC/ДДК)
	680 \$a	Класифікація Бібліотеки Конгресу (LCC/КБК)
	686 \$a	Індекси інших класифікацій
Description (Опис)	330 \$a	Резюме або реферат
Publisher (Видавець)	210 \$c	Ім'я видавця, розповсюджувача і т.д.
Contributor (Співавтор)	702 \$a	Ім'я особи — вторинна інтелектуальна відповідальність
	712 \$a	Найменування організації – вторинна інтелектуальна відповідальність
	200 \$g	Наступні відомості про відповідальність
Date (Дата)	210 \$d	Дата видання, поширення і т.д.
	210 \$h	Дата виготовлення.
	\$100	Біти 9-12

Type (Тип)	608\$a	Форма, жанр, фізичні характеристики документа як точка доступу
Format (Формат)	230 \$a	Специфічна область матеріалу: характеристика електронного ресурсу
	336 \$a	Тип комп'ютерного файлу
Identifier (Ідентифікатор)	001	Ідентифікатор запису (обов'язкове для UNIMARC)
	010 \$a	Міжнародний стандартний книжковий номер (ISBN)
	011 \$a	Міжнародний стандартний номер серіального видання (ISSN)
	020 \$b	Номер документа в національній бібліографії
	035 \$a	Інші системні номери
Source (Джерело)	856 \$u	Уніфікований покажчик ресурсу (URL)
	324 \$a	Примітки факсимільного видання
Language (Мова)	101 \$a	Мова документа
	100	Біти 22-24
	100	Біти 34-35
Relation (Відношення)	300 \$a	Загальні примітки
Coverage (Охоплення. Покриття.)	432\$1856 \$u	Замінене
	442\$1856 \$u	Замінено на...
	488\$1856 \$u	Інші взаємопов'язані роботи
	451\$1856 \$u	Інше видання документа що каталогізується на аналогічному носії
	452\$1856 \$u	Видання на іншому носії
	461\$1856 \$u	Рівень набору
	463\$1856 \$u	Рівень фізичної одиниці
Rights (Авторські права)	300 \$a	Загальні примітки
	333 \$a	Примітки про особливості поширення і використання

Розглянемо правила конверсії кожного елемента Дублінського ядра до формату UNIMARC докладніше.

Title (Назва)

UNIMARC:

200 \$a Основна назва

ПРИМІТКИ:

Поле 200 UNIMARC є обов'язковим і не повторюється. Таким чином якщо елемент DC.Title повторюється в описі цифрового ресурсу, то усі назви після першої повинні заноситись до поля 517 \$a *Варіант назви*. Підзаголовки до основної назви заносяться до поля 200 \$e *Відомості, що відносяться до назви*.

ПРИКЛАДИ:

200 1#\$aКаталогізація ресурсів Інтернет за допомогою Дублінського ядра метаданих\$eКерівництво бібліотекаря.

200 1#\$aІнформаційні науки та технології\$eЩорічний огляд.

517 1#\$aПублікації Американського співтовариства інформаційних наук та технологій ASIS&T.

Creator (Створювач)

UNIMARC:

Якщо кваліфікатор *PersonalName*: 700 \$a Ім'я особи — первинна інтелектуальна відповідальність (Індикатор 2=0 або 1) або 701 \$a Ім'я особи — альтернативна інтелектуальна відповідальність (Індикатор 2 = 0 або 1)

Якщо кваліфікатор *CorporateName*: 710 \$a Найменування організації – первинна інтелектуальна відповідальність (Індикатор 1 = 0, Індикатор 2 = 2) або 711 \$a Найменування організації – альтернативна інтелектуальна відповідальність (Індикатор 1 = 0, Індикатор 2 = 2).

200 \$f Перші відомості про відповідальність. Дані з елемента CREATOR вносяться в це поле, особливо коли додаткові кваліфікатори визначають їх специфічну роль.

ПРИМІТКИ:

Цілком очевидно, що для конверсії до формату UNIMARC обов'язково повинен визначатись тип автора за допомогою кваліфікаторів елемента CREATOR, без цього конвертування неможливо. В залежності від кількості елементів CREATOR в цифровому ресурсі його дані розподіляються відповідно в поля 700/710 або 701/711. А саме, при наявності одного елемента Creator.PersonalName він заноситься до поля UNIMARC, більше одного — до поля 710.

Відповідно з елементом Creator.CorporateName: один елемент — 701 поле, більше одного — 711. Для полів 701/711 первинної інтелектуальної відповідальності Індикатор 2 визначає в якому порядку уведено ім'я індивідуального автора. Якщо ім'я уведено у прямому порядку (Індикатор 2 = 0), в інвертованому — (Індикатор 2 = 1).

Для полів 710/711 Індикатор 1 визначає особливості колективного імені (=0), а ім'я конференції (=1). Індикатор 2 символізує порядок колективного імені: інвертована форма (=0), місце проведення (=1) або в прямому порядку (=2).

ПРИКЛАДИ:

<META NAME="DC.Title" CONTENT="Про використання ІРБІС у науковій бібліотеці ФТІ ім.А.Ф.Іоффе">

<META NAME="DC.Creator.CorporateName" CONTENT="Російська Академія Наук">

<META NAME="DC.Creator.CorporateName" CONTENT="Бібліотека АН">

<META NAME="DC.Creator.CorporateName" CONTENT="ФТІ">

<META NAME="DC.Creator.PersonalName" CONTENT="Ванягіна, Є.І.">

<META NAME="DC.Creator.PersonalName" CONTENT="Гуман, В.Н.">

<META NAME="DC.Creator.PersonalName" CONTENT="В.В. Рубцов">

.....
200 1#\$aПро використання ІРБІС у науковій бібліотеці ФТІ ім.А.Ф.Іоффе

701 #1\$aВанягіна, Є.І.

701 #1\$aГуман, В.Н.

701 #0\$aВ.В. Рубцов

711 02\$aРосійська Академія Наук

711 02\$aБібліотека АН

Subject (Предмет)

Конверсія елемента ПРЕДМЕТ виконується в залежності від атрибуту СХЕМА:

UNIMARC:

Поле 610 \$a Неконтрольовані предметні терміни (Індикатори 1 = # , 2 = #).

Якщо SCHEME=LCSH: 606 \$a Найменування теми як предмет (Індикатори 1 = # , 2 = #). 606 \$2lc.

Якщо SCHEME=MESH: 606 \$a Найменування теми як предмет (Індикатори 1 = # , 2 = #). 606 \$2mesh.

Якщо SCHEME=УДК: 675 \$a Універсальна десяткова класифікація (UDC/УДК). (Індикатори 1 = # , 2 = #).

Якщо SCHEME=ДДК: 676 \$a Десяткова класифікація Дьюї (DDC/ДДК). (Індикатори 1 = # , 2 = #).

Якщо SCHEME=LCC: 680 \$a Класифікація Бібліотеки Конгресу (LCC/КБК). (Індикатори 1 = # , 2 = #).

Якщо SCHEME=ББК: 686 \$a Індекси інших класифікацій \$2ББК. (Індикатори 1 = # , 2 = #).

Якщо SCHEME=ТБК: 686 \$a Індекси інших класифікацій \$2ТБК. (Індикатори 1 = # , 2 = #).

ПРИМІТКИ:

Із схемою можливо зазначення інших підполів UNIMARC: \$x тематична підрубрика, \$y географічна підрубрика, \$z хронологічна підрубрика.

ПРИКЛАДИ:

<META NAME="DC.Subject.topical" SCHEME="ДДК" CONTENT="Скульптура, кераміка і художня обробка металів.">

<META NAME="DC.Subject" SCHEME="ДДК" CONTENT="730">

.....
676 ##\$aСкульптура, кераміка і художня обробка металів.

676 ##\$a730

Або:

<META NAME="DC.Subject" SCHEME="ББК" CONTENT="В341.1">

<META NAME="DC.Subject.topical" SCHEME="ББК" CONTENT="Оптичні вимірювання і вимірювальні прилади">

.....
686 ##\$aB341.1

686 ##\$aОптичні вимірювання і вимірювальні прилади

Або:

<META NAME="DC.Subject" LANG="ua" CONTENT="Кіровоград; Україна; бібліотека; книга; періодика; каталог; література; мистецтво; живопис; рукописи; манускрипти;">

.....
610 0#\$aКіровоград; Україна; бібліотека; книга; періодика; каталог; література; мистецтво; живопис; рукописи; манускрипти;

Description (Опис)

UNIMARC:

330 \$a Резюме або реферат

ПРИКЛАД:

300 ##\$aОсновна увага у запропонованих дослідженнях приділена пошуку релевантних джерел інформації, аналіз яких дав би змогу поповнити знання у науково-технічній та інноваційній схемах, знайти інформаційно-орієнтовані розв'язання існуючих проблем цієї сфери в Україні.

Publisher (Видавець)

UNIMARC:

210 \$c Ім'я видавця, розповсюджувача і т.д.

ПРИКЛАДИ:

210 ##\$cМіністерство культури і мистецтв України

210 ##\$cМіжнародний фонд Відродження

Contributor (Співавтор)

UNIMARC:

Якщо кваліфікатор *PersonalName*: 702 \$a Ім'я особи — вторинна інтелектуальна відповідальність (Індикатор 2 = 0 або 1).

Якщо кваліфікатор *CorporateName*: 712 \$a Найменування організації – вторинна інтелектуальна відповідальність (Індикатор 1 = 0, Індикатор 2 = 2).

У випадку наявності другого кваліфікатора його значення вноситься в поле 200 \$g Наступні відомості про відповідальність.

Date (Дата)

Найкраща практика — внесення дати у вигляді рядка з восьми цифр за схемою PPPPMMDD. За цією схемою дата 20030502 інтерпретується як 2 травня 2003 року.

UNIMARC:

210 \$d Дата видання, поширення і т.д.

До поля 100 (біти 9-12) заноситься рік.

При наявності кваліфікаторів:

- тільки Created: до поля 100 (біти 9-12) заноситься рік;

- тільки Valid: до поля \$300##\$a вноситься "Дійсно до PPPP", до поля 210 нічого не вноситься;

- тільки Issued: до поля 100 (біти 9-12) заноситься рік;

- Created та Issued: до 210\$h вноситься PPPP Created, до 210\$g – PPPP (Issued), до поля 100 (біти 9-12) заноситься рік (Created).

ПРИМІТКА:

Згідно правил UNIMARC до поля 100 (біти 0-7) вноситься дата створення запису у форматі PPPPMMDD незалежно від того, чи присутній, чи ні елемент Date в описі цифрового ресурсу

Type (Тип)

UNIMARC:

608\$a Форма, жанр, фізичні характеристики документа як точка доступу \$2 Dublin Core

Format (Формат)

UNIMARC:

230 \$a Специфічна область матеріалу: характеристика електронного ресурсу

336 \$a Тип комп'ютерного файлу

Identifier (Ідентифікатор)

UNIMARC:

По-перше, повна URL-адреса заноситься до поля 001 Ідентифікатор запису. Ідентифікатор запису в UNIMARC є унікальним, тобто URL-адреса певного ресурсу і є таким унікальним рядком.

У випадку URL: 856 \$u URL.

Якщо SCHEME=ISBN: 010 \$a Міжнародний стандартний номер книги (ISBN). Індикатор 1 = #, Індикатор 2 = #.

Якщо SCHEME=ISSN: 011 \$a Міжнародний стандартний номер серіального видання (ISSN).

Індикатор 1 = #, Індикатор 2 = #.

Якщо SCHEME=BNB: 020 \$b Номер документа в національній бібліографії. Індикатор 1 = #,

Індикатор 2 = #.

Якщо ні URL, ні ISBN, ні ISSN, ні BNB: 035 \$a Інші системні номери

ПРИМІТКИ:

Блок Ідентифікаторів UNIMARC (0--) вміщує унікальні номери які ідентифікують запис. Цей блок включає поля із ISBN, ISSN і т.д. Поле 001 Ідентифікатор запису є обов'язковим, не повторюється і вміщує рядок бітів які унікально ідентифікують запис. Для поля 001 не підходить IP адреса на відміну від URL. IP адреса однозначно ідентифікує сервер на якому розташований певний цифровий ресурс, але ресурсів на такому сервері може бути до декілька сотень, а то й тисяч.

Source (Джерело)

UNIMARC:

324 \$a Оригінальна версія примітки

ПРИМІТКИ:

На початку цієї примітки можна генерувати наступний текст: "Джерело: "

Для поля рекомендована пунктуація згідно правил ISBD (Міжнародний стандартний опис книги).

Language (Мова)

UNIMARC:

101 \$a Мова документа

Поле 101 є обов'язковим для UNIMARC, воно повинно використовувати кодовану інформацію щодо мови, а не вільний текст. У випадку кодування за схемою RFC-1766 (двобуквенні коди мови) потрібне обов'язкове перекодування до схеми ISO 639-2 (3-буквенний код мови).

3-буквенний код мови обов'язково вноситься до поля 100: біти 22-24.

2-буквенний код 'ca' -- у випадку української, російської чи білоруської мов. 'ba' -- для інших мов заносяться також до поля 100: біти 34-35.

ПРИМІТКА:

У випадку якщо код мови в елементі DC.Language не застосовано, а використовується вільний текст, то такі дані можна занести до поля 300 \$a Загальні примітки, із передуючим текстом: "Мова: ".

Relation (Відношення)

UNIMARC:

300 \$a Загальні примітки.

ПРИМІТКИ:

Текст "Відношення: " може бути згенеровано перед текстом поля.

Для поля рекомендована пунктуація згідно правил ISBD (Міжнародний стандартний опис книги).

Coverage (Охоплення)

UNIMARC:

300 \$a Загальні примітки.

У випадку наявності кваліфікаторів та схеми:

Якщо схема URL:

кваліфікатор IsVersionOf: 451\$1856 \$u
кваліфікатор HasVersion: 451\$1856 \$u
кваліфікатор IsReplacedBy: 442\$1856 \$u
кваліфікатор Replaces: 432\$1856 \$u
кваліфікатор isRequiredBy: 488\$1856 \$u
кваліфікатор Requires: 488\$1856 \$u
кваліфікатор IsPartOf: 461\$1856 \$u
кваліфікатор hasPart: 463\$1856 \$u
кваліфікатор isReferencedBy: 488\$1856 \$u
кваліфікатор References: 488\$1856 \$u
кваліфікатор IsFormatOf: 452\$1856 \$u
кваліфікатор hasFormat: 452\$1856 \$u

Якщо схема ISBN:

кваліфікатор IsVersionOf: 451\$1010 \$a
кваліфікатор HasVersion: 451\$1010 \$a
кваліфікатор IsReplacedBy: 442\$1010 \$a
кваліфікатор Replaces: 432\$1010 \$a
кваліфікатор isRequiredBy: 488\$1010 \$a
кваліфікатор Requires: 488\$1010 \$a
кваліфікатор IsPartOf: 461\$1010 \$a
кваліфікатор hasPart: 463\$1010 \$a
кваліфікатор isReferencedBy: 488\$1010 \$a
кваліфікатор References: 488\$1010 \$a
кваліфікатор IsFormatOf: 452\$1010 \$a
кваліфікатор hasFormat: 452\$1010 \$a

Якщо схема ISSN:

кваліфікатор IsVersionOf: 451\$1011 \$a
кваліфікатор HasVersion: 451\$1011 \$a
кваліфікатор IsReplacedBy: 442\$1011 \$a
кваліфікатор Replaces: 432\$1011 \$a
кваліфікатор isRequiredBy: 488\$1011 \$a
кваліфікатор Requires: 488\$1011 \$a
кваліфікатор IsPartOf: 461\$1011 \$a
кваліфікатор hasPart: 463\$1011 \$a
кваліфікатор isReferencedBy: 488\$1011 \$a
кваліфікатор References: 488\$1011 \$a
кваліфікатор IsFormatOf: 452\$1011 \$a
кваліфікатор hasFormat: 452\$1011 \$a

У випадку схеми ISBN або ISSN поле розпочинається текстом: "ISBN:" або "ISSN:" (відповідно).

ПРИКЛАДИ:

```
<META NAME="DC.Relation.IsPartOf" SCHEME="URL"  
CONTENT="http://www.library.kr.ua/elib/pashutin/">
```

.....
461 #0\$1856\$uhttp://www.library.kr.ua/elib/pashutin/

Rights (Авторські права)

UNIMARC:

333 \$a Примітки про особливості поширення і використання.

ПРИМІТКИ:

Не буде помилкою внести дані елементу Rights в поле 300 \$a Загальні примітки (у вільному трактуванні).

Якщо данні елементу Rights є посиланням на інший цифровий ресурс, тобто уніфікованим показником ресурсу(URL) – його можна занести до поля 856 \$u

Підводячи підсумок під цією главою можна зазначити, що конвертування між різними форматами — справа невдячна. Досягти повної відповідності між певними елементами практично неможливо. Завжди можна знайти різноманітні умовності і застереження. Краще використовувати терміни достоїнства і недоліки у такій справі, і чим більше перевага достоїнств над недоліками — тим краще. Нажаль маю констатувати що неможливо зараз говорити про повну відповідність українського формату обміну даними UKRMARC до міжнародного UNIMARC, хоча UNIMARC є основою нашого національного формату. Прикро, але багато полів застосованих в міжнародному форматі просо не ввійшли в UKRMARC. Яскравим прикладом є відсутність в UKRMARC поля 856\$u Місцезнаходження електронної одиниці і доступ до неї. Саме підполе 856\$u Уніфікований покажчик ресурсу має нести в собі URL. Це поле було рекомендовано до внесення до національних форматів обміну даними на магнітних носіях ще у 1996 році, але в Україні це й досі не зроблено. Тому будемо спиратися на UNIMARC із надією на майбутнє.

ГЛАВА III

Програмне забезпечення для створення метаданих Дублінського ядра та конверсії даних у формат UNIMARC.

Як зазначалося раніше, кінцевою метою ми ставимо задачу не тільки застосувати знання щодо стандарту Дублінського ядра для опису цифрових ресурсів Інтернет, а й у бібліографічних цілях — використання цих даних для побудови електронного каталогу ресурсів Інтернет на основі будь-якої автоматичної бібліотечної інформаційної системи (АБІС). Крім того такі бібліографічні записи можна використовувати для ОПАС — онлайн-ового каталогу вашої бібліотеки, а пошуковий інтерфейс ОПАС, вмонтований до бібліотечного Інтернет-порталу може виконувати роль пошукового інтерфейсу ресурсів Інтернет.

Ідея конверсії даних з Дублінського ядра до бібліотечних форматів не нова. В мережі Інтернет існує багато подібних програм. Існують онлайн-ові конвертори які конвертують дані до американського MARC, канадського, британського, шведського, норвезького та інших. Але автору не вдалося знайти подібного конвертора щодо UNIMARC, хоча з цим форматом в Європі працюють Франція, Італія, Німеччина, Росія, Україна; в Азії — Індія, Китай та інші. Саме відсутність конвертора метаданих з Дублінського ядра до UNIMARC сподвинула мене на написання подібного онлайн-ового конвертора (РКМД вер.1.1). Для цього знадобилося біля 100кб програмного коду мовою Perl.

Аналіз загальнодоступного онлайн-ового програмного забезпечення яке стосується Дублінського ядра метаданих показує, що такі програми можна розбити на 4 групи:

- автоматичного здобуття метаданих;
- автоматичного створення метаданих;
- редагування/корекції метаданих;
- автоматичного конвертування метаданих до інших форматів.

(з переліком програм можна ознайомитися на сайті Дублінського ядра за адресою:
<http://dublincore.org/tools/>)

По суті РЕДАКТОР-КОНВЕРТОР (далі РКМД) має усі чотири ознаки перелічені вище. За призначенням РКМД забезпечує виконання двох головних функцій:

1. створення та редагування меаданих Дублінського ядра із наступним їх збереженням в html-документах які не мали цих метаданих;
2. конвертування даних із Дублінського ядра до формату UNIMARC.

Адреса програми **Редактор-Конвертор метаданих Dublin Core (РКМД вер.1.1)** :
<http://www.library.kr.ua/dc/dcedituni.html>



мал. 3

Розглянемо докладніше принципи роботи з програмою.

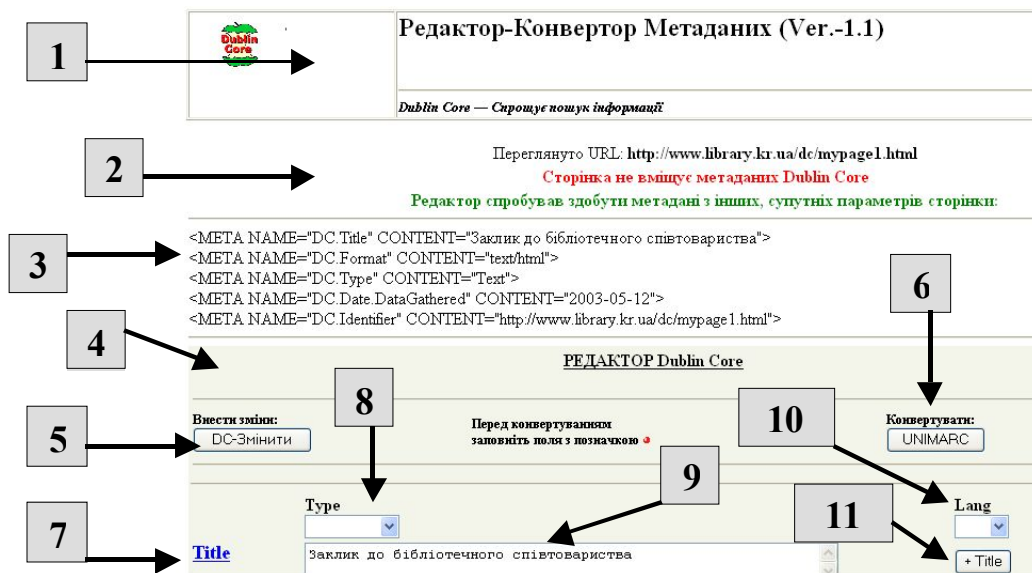
Стартовий інтерфейс програми (мал.2) має рядок для введення URL цифрового ресурсу, кнопки “Редагувати”, “Очистити” та дає можливість змінити мову інтерфейсу на російську або англійську.

Спочатку спробуємо змодельювати як РКМД виконує функції автоматичного здобуття метаданих та автоматичного створення метаданих Дублінського ядра. Для цього нам знадобиться найпростіший html-файл *mypage1.html* який який ми створили у попередній главі. Наведу ще раз html-код:

```
<html>
<head>
<title> Заклик до бібліотечного співтовариства </title>
</head>
<body>
Привіт! Давайте вивчати Дублінське ядро.
</body>
</html>
```

Внесемо адресу цієї сторінки в рядок “URL для редагування”:

<http://www.library.kr.ua/dc/mypage1.html> і натиснемо кнопку “Редагувати”. Наступним екраном програма надасть нам головний інтерфейс для роботи. Ознайомимось схематично з цим інтерфейсом:



мал.4

- 1 — Титул редактора
- 2 — Зона повідомлень
- 3 — Зона метаданих Дублінського ядра, кодованих в HTML
- 4 — Редактор елементів Дублінського ядра (зона редактора виділена сірим фоном)
- 5 — Кнопка “DC-Змінити”. Використовується для відпрацювання редактором чергових змін, внесених у будь-які поля редактора

- 6 — Кнопка “UNIMARC”. Використовується для фінального конвертування даних до формату UNIMARC
- 7 — Визов екрану допомоги із прикладами щодо певного елемента Дублінського ядра
- 8 — Віконце Кваліфікатора елемента Дублінського ядра
- 9 — Віконце CONTENT елемента Дублінського ядра
- 10 — Віконце для вибору коду мови елемента Дублінського ядра
- 11 — Кнопка додавання нового екземпляру елемента Дублінського ядра

В зоні (3), метаданих, кодованих в HTML ми отримуємо наступні дані:

```
<META NAME="DC.Title" CONTENT="Заклик до бібліотечного співтовариства">
<META NAME="DC.Format" CONTENT="text/html">
<META NAME="DC.Type" CONTENT="Text">
<META NAME="DC.Date.DataGathered" CONTENT="2003-05-12">
<META NAME="DC.Identifier" CONTENT="http://www.library.kr.ua/dc/mypage1.html">
```

Як бачите, із файлу який не мав жодних метаданих ми отримали 5 елементів Дублінського ядра — зовсім непогано. Тобто РКМД може здобувати потрібні елементи із відповідей сервера та стандартних тегів HTML. Якщо б html-файл мав би стандартні метадані типу *author*, *description* та *keywords*, то кількість повернутих програмою елементів зросла би до восьми (додатково: *DC.Creator*, *DC.Description* та *DC.Subject*).

Доповнимо запис ще двома елементами: внесемо дані про автора ресурсу та відомості про мову документа. Зробити це дуже просто — у віконце **Creator** внесемо ім'я автора в інвертованій формі і відділемо прізвище від ініціалів комою: *Волохін, О.М.*, але будемо пам'ятати, якщо в поле Creator занесені дані, то програма не стане конвертувати запис до формату UNIMARC без уточнення типу автора (індивідуальний чи колективний) тому використовуємо віконце з іменем **Type** що розташоване над віконцем **Creator**. Достатньо клікнути мишкою на віконце і з списку вибрати кваліфікатор *PersonalName*. Взагалі програма завжди буде пропонувати відповідні прийнятні значення щодо будь-якого елемента Дублінського ядра, або варіанти піделементів кваліфікатор і схема у межах затверджених стандартом. Однак РКМД “прийме” й будь-який нестандартний варіант кваліфікатора або схеми внесений до опису раніше. Каталогізатор на власний розсуд може зберегти його, змінити на стандартний або вилучити.

```
<META NAME="DC.Title" CONTENT="Заклик до бібліотечного співтовариства">
<META NAME="DC.Format" CONTENT="text/html">
<META NAME="DC.Type" CONTENT="Text">
<META NAME="DC.Date.DataGathered" CONTENT="2003-05-12">
<META NAME="DC.Identifier" CONTENT="http://www.library.kr.ua/dc/mypage1.html">
```

РЕДАКТОР Dublin Core

Внести зміни:

Перед конвертуванням
 заповніть поля з позначкою *

Конвертувати:

Title	Type <input type="text" value="Text"/> <input type="text" value="Заклик до бібліотечного співтовариства"/>	Lang <input type="text" value=""/> <input type="button" value="+ Title"/>
--------------	---	--

Creator	Type <input type="text" value="PersonalName"/> <input type="text" value="Волохін, О.М."/>	Type <input type="text" value=""/> Lang <input type="text" value=""/>
----------------	--	--

Subject	Type <input type="text" value=""/> <input type="text" value=""/>	Scheme <input type="text" value=""/>	Lang <input type="text" value=""/>
----------------	---	--------------------------------------	------------------------------------

Для занесення даних про мову документу достатньо відшукати в редакторі віконце з іменем **Language** і клікнути на ньому — з меню що випадає виберіть дво- або трибуквенний код мови.

The screenshot shows a web interface with a light green background. At the top, there is a 'Source' label and a text input field. Below it, on the right, is a 'Scheme' label and a dropdown menu. At the bottom, there is a 'Language' label and a dropdown menu currently showing 'uk'.

мал.6

Для внесення остаточних змін потрібно виконати останню операцію — натиснути на кнопку “DC-Змінити” яка розташована у верхній та нижній частині РКМД (на мал.4 вона позначена цифрою 5).

Через деякий проміжок часу який залежить від швидкості вашого з’єднання з Інтернет програма поверне вам новий екран із внесеними змінами:

The screenshot shows the Dublin Core editor interface. At the top, there is a code block containing metadata: `<META NAME="DC.Title" CONTENT="Заклик до бібліотечного співтовариства">`, `<META NAME="DC.Creator.PersonalName" CONTENT="Волошин, О.М.">`, `<META NAME="DC.Date.DataGathered" CONTENT="2003-05-12">`, `<META NAME="DC.Format" CONTENT="text/html">`, `<META NAME="DC.Type" CONTENT="Text">`, `<META NAME="DC.Identifier" CONTENT="http://www.library.kr.ua/dc/mypage1.html">`, and `<META NAME="DC.Language" CONTENT="uk">`. Below the code block, there is a green text instruction: "Якщо Ви використовуєте програму тільки як РЕДАКТОР Dublin Core, просто виділіть мишкою текст голубого кольору, скопіюйте його в буфер обміну (Ctrl+C) та вставте до вашого html-файлу між тегами <HEAD> ... </HEAD>". The main interface has a title "РЕДАКТОР Dublin Core". There are three buttons: "Внести зміни: DC-Змінити", "Перед конвертуванням заповніть поля з позначкою", and "Конвертувати: UNIMARC". Below these buttons, there are two columns of fields. The left column has a 'Type' dropdown and a 'Title' text field containing "Заклик до бібліотечного співтовариства". The right column has a 'Lang' dropdown and a "+ Title" button. At the bottom, there are labels "Type" and "Lang" under the respective columns.

мал.7

Зона метаданих Дублінського ядра, кодованих в HTML буде позначена голубим кольором, а під нею з’явиться повідомлення: “Якщо Ви використовуєте програму тільки як РЕДАКТОР Dublin Core”, просто виділіть мишкою текст голубого кольору, скопіюйте його в буфер обміну (Ctrl+C) та вставте до вашого html-файлу між тегами <HEAD>...</HEAD>. Таким чином можна використовувати РКМД у скороченій формі як РЕДАКТОР метаданих Дублінського ядра щодо html-сторінок які не мали метаданих, або мали метадані в іншому стандарті. Для редагування html-файлу підійде будь-який текстовий редактор, наприклад БЛОКНОТ і файл буде мати кінцевий вигляд:

```

<html>
<head>
<META NAME="DC.Title" CONTENT="Заклик до бібліотечного
співтовариства">
<META NAME="DC.Creator.PersonalName" CONTENT="Волохін, О.М.">
<META NAME="DC.Date.DataGathered" CONTENT="2003-05-12">
<META NAME="DC.Format" CONTENT="text/html">
<META NAME="DC.Type" CONTENT="Text">
<META NAME="DC.Identifier"
CONTENT="http://www.library.kr.ua/dc/mypage1.html">
<META NAME="DC.Language" CONTENT="uk">
<title> Заклик до бібліотечного співтовариства </title>
</head>
<body>
Привіт! Давайте вивчати Дублінське ядро.
</body>
</html>

```

Тепер розглянемо інший варіант використання РКМД. На цьому прикладі ми виконаємо конверсію метаданих Дублінського ядра до формату UNIMARC із послідовним імпортом даних до бібліотечної системи ІРБІС. Хоча ІРБІС чудово справляється з такою операцією ви можете використовувати будь-яку професійну бібліотечну систему, важливо щоб вона підтримувала імпорт даних в форматі файлів ISO-2709 UNIMARC. Для тесту візьмемо реально діючий цифровий ресурс із серверу Кіровоградської ОУНБ, а саме веб сторінку глави “Разныя г.Елисаветграда” виданої у 1897 році. Ресурс розташвано за адресою: <http://www.library.kr.ua/elib/pashutin/pash20.html>

Знову занесемо URL у стартовий рядок РКМД (дивись мал.3) і натиснемо кнопку “Редагувати”. Результат відпрацьований програмою відображено на наступному малюнку:

Адрес: <http://www.library.kr.ua/cgi-bin/dcedituni.cgi> Переход

Переглянуто URL: <http://www.library.kr.ua/elib/pashutin/pash20.html>

```

<META NAME="DC.Title" CONTENT="Разныя г.Елисаветграда">
<META NAME="DC.Creator.PersonalName" CONTENT="Пашутин, А.Н.">
<META NAME="DC.Subject" CONTENT="крепость св.Елисаветы, Елисаветград, история, городская полиция, пожарная команда, городской банк, отделения государственного банка, Коммисонерство орловского коммерческого банка, земские учреждения, мещанское общество, ремесленная управа, окружной суд, мировой съезд, уездное казначейство, почтово-телеграфная контора, телефонное сообщение, Елисаветградский комитет Российского общества Красного Креста, Императрица Мария Федоровна, благотворительное общество, благородное собрание, общественное собрание, театр">
<META NAME="DC.Description" CONTENT="Глава из книги Исторический очерк г.Елисаветграда">
<META NAME="DC.Publisher.CorporateName" CONTENT="Кіровоградська ОУНБ ім. Д.І.Чижевського">
<META NAME="DC.Contributor.PersonalName" CONTENT="Найчук, С.В.">
<META NAME="DC.Date.created" CONTENT="2003-02-05">
<META NAME="DC.Format" CONTENT="text/html">
<META NAME="DC.Type" CONTENT="Text">
<META NAME="DC.Identifier" CONTENT="http://www.library.kr.ua/elib/pashutin/pash20.html">
<META NAME="DC.Source" CONTENT="А.Н.Пашутин, Исторический очерк г.Елисаветграда, 1897г.">
<META NAME="DC.Language" CONTENT="ru">
<META NAME="DC.Relation.IsPartOf" SCHEME="URL" CONTENT="http://www.library.kr.ua/elib/pashutin/">
<META NAME="DC.Coverage.PlaceName" CONTENT="Україна--Елисаветград (Кіровоград)">
<META NAME="DC.Coverage.temporal" CONTENT="XVIII-XIX вв.">
<META NAME="DC.Rights" CONTENT="(С) ОУНБ Кіровоград">

```

РЕДАКТОР Dublin Core

Внести зміни: Перед конвертуванням заповніть поля з позначкою • Конвертувати:

Тип: Lang:

Title

Готово Интернет

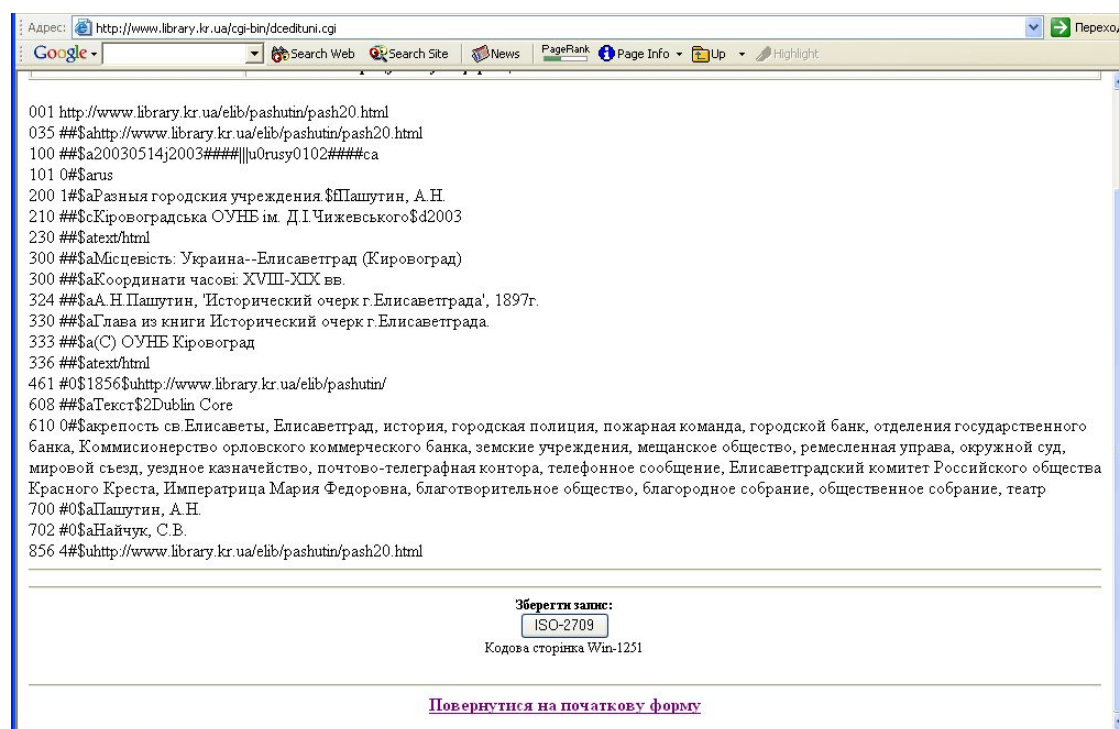
мал.8

Для кращої читанності відобразимо ще раз зону із даними Дублінського ядра:

Переглянуто URL: <http://www.library.kr.ua/elib/pashutin/pash20.html>

```
<META NAME="DC.Title" CONTENT="Разныя городскія ўчреждзеныя.">
<META NAME="DC.Creator.PersonalName" CONTENT="Пашутин, А.Н.">
<META NAME="DC.Subject" CONTENT="крепость св.Елисаветы, Елисаветград,
история, городская полиция, пожарная команда, городской банк,
отделения государственного банка, Коммисионерство орловского
коммерческого банка, земские учреждения, мещанское общество,
ремесленная управа, окружной суд, мировой съезд, уездное
казначейство, почтово-телеграфная контора, телефонное сообщение,
Елисаветградский комитет Российского общества Красного Креста,
Императрица Мария Федоровна, благотворительное общество, благородное
собрание, общественное собрание, театр">
<META NAME="DC.Description" CONTENT="Глава из книги Исторический
очерк г.Елисаветграда.">
<META NAME="DC.Publisher.CorporateName" CONTENT="Кіровоградська ОУНБ
ім. Д.І.Чижевського">
<META NAME="DC.Contributor.PersonalName" CONTENT="Найчук, С.В.">
<META NAME="DC.Date.created" CONTENT="2003-02-05">
<META NAME="DC.Format" CONTENT="text/html">
<META NAME="DC.Type" CONTENT="Text">
<META NAME="DC.Identifier"
CONTENT="http://www.library.kr.ua/elib/pashutin/pash20.html">
<META NAME="DC.Source" CONTENT="А.Н.Пашутин, 'Исторический очерк
г.Елисаветграда', 1897г.">
<META NAME="DC.Language" CONTENT="ru">
<META NAME="DC.Relation.IsPartOf" SCHEME="URL"
CONTENT="http://www.library.kr.ua/elib/pashutin/">
<META NAME="DC.Coverage.PlaceName" CONTENT="Украина--Елисаветград
(Кировоград)">
<META NAME="DC.Coverage.temporal" CONTENT="XVIII-XIX вв.">
<META NAME="DC.Rights" CONTENT="(C) ОУНБ Кировоград">
```

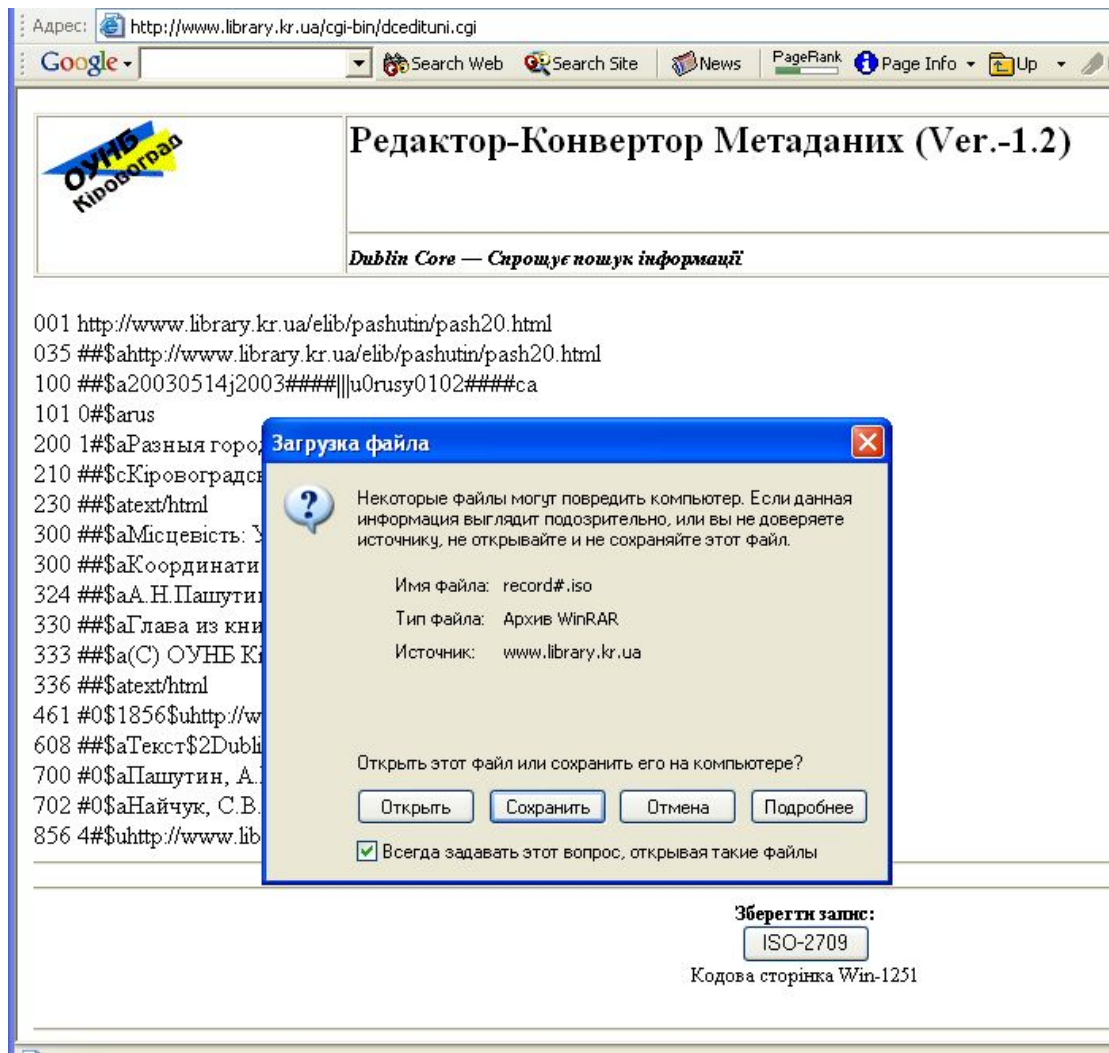
З першого погляду видно що цей ресурс вже був попередньо опрацьований в Дублінському ядрі і на мій погляд корекції не потребує. Ми приступаємо до наступного етапу — конвертування цих даних до формату UNIMARC. Для виконання операції потрібно натиснути кнопку **6** “UNIMARC” яка позначена на мал.4. Тепер програма поверне інший екран із конвертованими даними у вигляді полів UNIMARC, зручному для читання людиною. Знімок екрану на наступному малюнку:



Тепер каталогізатор може перевірити результати перед їх збереженням у файлі. Для кращої читанності повторимо зону даних у збільшеному форматі:

```
001 http://www.library.kr.ua/elib/pashutin/pash20.html
035 ##$ahttp://www.library.kr.ua/elib/pashutin/pash20.html
100 ##$a20030514j2003####||u0rusy0102####ca
101 0#$arus
200 1#$aРазныя городскія ўчреждзеныя.$fПашутин, А.Н.
210 ##$cКіровоградська ОУНБ ім. Д.І.Чижевського$d2003
230 ##$atext/html
300 ##$aМісцевіць: Украіна--Елісаветград (Кіровоград)
300 ##$aКоордынаты часові: XVIII-XIX вв.
324 ##$aА.Н.Пашутин, 'Исторический очерк г.Елисаветграда', 1897г.
330 ##$aГлава из книги Исторический очерк г.Елисаветграда.
333 ##$a(С) ОУНБ Кіровоград
336 ##$atext/html
461 #0$1856$uhttp://www.library.kr.ua/elib/pashutin/
608 ##$aТекст$2Dublin Core
610 0#$aКрепость св.Елисаветы, Елисаветград, история, городская полиция, пожарная команда,
городской банк, отделения государственного банка, Коммисионерство орловского
коммерческого банка, земские учреждения, мещанское общество, ремесленная управа, окружной
суд, мировой съезд, уездное казначейство, почтово-телеграфная контора, телефонное
сообщение, Елисаветградский комитет Российского общества Красного Креста, Императрица
Мария Федоровна, благотворительное общество, благородное собрание, общественное собрание,
театр
700 #0$aПашутин, А.Н.
702 #0$aНайчук, С.В.
856 4#$uhttp://www.library.kr.ua/elib/pashutin/pash20.html
```

Якщо результат конверсії задовільний каталогізатор може зберегти запис з описом цифрового ресурсу у файлі спеціального формату (ISO-2709) на жорсткому диску свого комп'ютера. За виконання цієї операції існує єдина кнопка "ISO-2709"(мал.9), розташована під надписом "Зберегти запис". Після на натискання на кнопку система запропонує або відкрити цей файл, або зберегти на диску. Нас цікавить збереження. Вигляд екрану на наступному малюнку:



мал. 10

Оберемо кнопку “Сохранить”. Наступним кроком система запропонує ім’я для файлу із даними. За замовчуванням завжди буде пропонуватись ім’я **record#.iso** і ви можете зберігати файл з таким іменем. Але якщо ви плануєте зберігати далі нові записи, то краще додавати до імені файлу умовний порядковий номер за принципом: **record#1.iso record#2.iso record#3.iso** тощо. На цьому роботу з конвертором завершено. Ви можете розпочати опис нового ресурсу, або переходити до нового етапу роботи із створенням записом — імпорту даних із файлу (наприклад, **record#1.iso**) в форматі UNIMARC ISO-2709 до бази даних вашої бібліотечної системи. Я використаю для цього систему на якій працює наша бібліотека, а саме систему ІРБІС.

Не буду завантажувати читача подробицями імпорту запису до системи ІРБІС, тільки відзначу, що імпорт пройшов успішно. **І можна констатувати, що тепер ми маємо справжній бібліографічний опис цифрового ресурсу Інтернет в автоматизованій бібліотечній інформаційній системі!** Можливо такий запис потребує незначного коригування під строгим оком каталогізатора, але наш запис прийняв такий вигляд:

Пашутин, А.Н.

Разныя городскія ўчрежджэння./ Пашутин, А.Н./ . – Б.м.: Кіраваградська
ОУНБ ім. Д.І.Чижевського, 2003
Місцевіць: Украіна—Елісаветград (Кіраваград). Координаты часові: XVIII-XIX вв.
Додаток:

Кл.слова (ненормавані): крепость св.елисаветы, елисаветград, история,--
городская полиция, пожарная команда, городской банк, отделения
государственного банка,-- комиссионерство орловского коммерческого банка,
земские учреждения, мещанское общество,-- ремесленная управа, окружной суд,
мировой съезд, уездное казначейство, почтово-телеграфная контора,--
телефонное сообщение, елисаветградский комитет российского общества
красного креста,-- императрица мария федоровна, благотворительное общество,
благородное собрание,-- общественное собрание, театр

Анотация: Глава из книги Исторический очерк г.Елисаветграда.

ДОД.ТОЧКИ ДОСТУПУ:

Найчук, С.В.

див. ПОСИЛАННЯ - INTERNET:

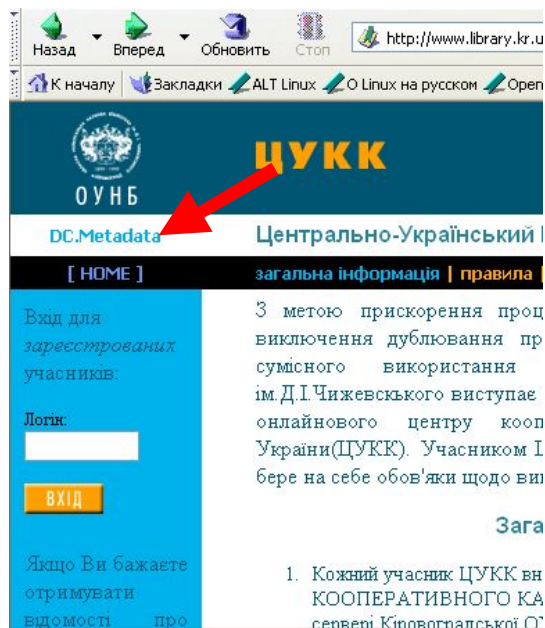
<http://www.library.kr.ua/elib/pashutin/pash20.html>

На мій погляд зовсім не погано. Можливо можна буде додати певні предметні рубрики тощо, але на цьому моя робота закінчилася. Тепер бібліотекар і сам знає що робити з таким записом. Можна роздрукувати бібліотечну картку, або зформувати бібліотечний покажчик за певною темою і таке інше. Якщо зформувати нову бібліографічну базу даних наприклад, “РЕСУРСИ ІНТЕРНЕТ”, то у користувачів бібліотеки з’явиться можливість працювати через електронний каталог з новою базою цифрових ресурсів Інтернет так само, як вони це робили із базами даних для традиційних носіїв інформації (книги, аналітичні описи газетних та журнальних статей, тощо).

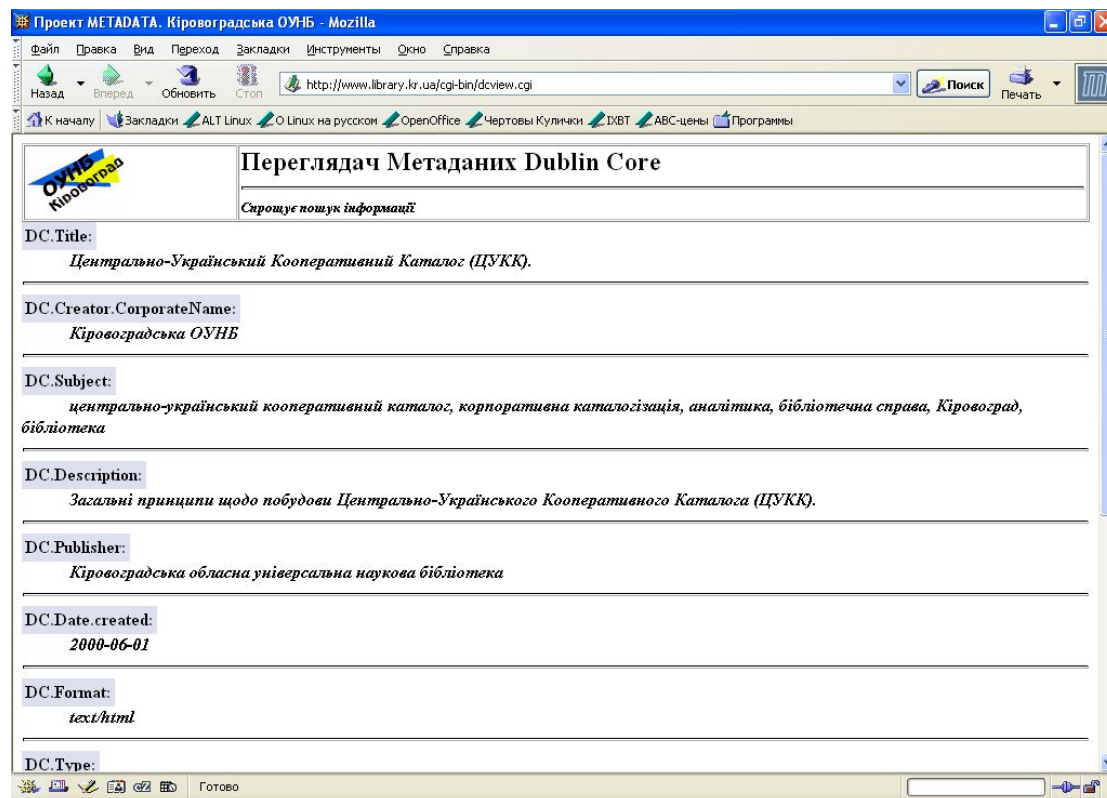
Утиліта Переглядач метаданих Dublin Core.

Логічним продовженням в розробках програмного забезпечення щодо Дублінського ядра стала невеличка онлайнвова програма-утиліта яка забезпечує перегляд занесених у html-документ метаданих Дублінського ядра. Якщо ми описуємо наші html-сторінки за допомогою Дублінського ядра, то й бажано б було мати механізм який покаже користувачу ці дані у зручному вигляді. Ознайомимося із принципами роботи такої утиліти на прикладі серверу Кіраваградської ОУНБ.

В лівому верхньому куті майже кожної html-сторінки встановлено лінк “DC.Metadata”:



Власне не має значення де такий лінк встановлювати, головне щоб він з'являвся зразу ж при завантаженні сторінки. Враховуючи малу швидкість каналів українського Інтернет велика за обсягом сторінка може завантажуватися досить довгий час. Користувач має можливість переглянути “електронну картку” поточної сторінки ще до того як вона завантажиться повністю. Для цього треба клікнути на вище зазначений лінк і система поверне дані у новому вікні браузер тим самим не припиняючи завантаження основної сторіки. Вигляд екрану у наступному малюнку:



мал. 12

Це онлайн програма і тому доступна для використання з будь-якого сервера Інтернет. Єдина умова — наявність реальних метаданих Дублінського ядра у html-кодї конкретної сторінки. Якщо ви бажаєте використовувати цю програму для ваших сторінок просто додайте лінк з вашої сторінки на Переглядач Метаданих Dublin Core:

`DC.Metadata`

Це дасть змогу каталогізатору ресурсів Інтернет бачити метадані, як їх бачать програмні роботи та пошукові машини Інтернет.

Про технологію побудови бібліотечного інформаційного порталу (як варіант використання описаної технології).

Якщо бібліотека має свій модуль ОРАС (модуль, що відображає внутрішній електронний каталог бібліотеки в мережі Інтернет) то не становить проблеми підключити до цього модуля нову БД, “Ресурси Інтернет”, у якій будуть накопичуватися записи, отримані в результаті конверсії з формату Dublin Core. Онлайн інтерфейс може варіюватися. Інтерфейс можна побудувати наприклад, у вигляді каталогу Yahoo чи чогось подібного. Тепер пошук можливо здійснювати не тільки в традиційному для Інтернет-порталу вигляді — за КЛЮЧОВИМИ СЛОВАМИ, але й за АВТОРОМ, НАЗВОЮ, ВИДАВЦЕМ, ДАТОЮ, ПРЕДМЕТНОЮ РУБРИКОЮ, МОВОЮ ТЕКСТУ, СПІВАВТОРАМИ, ФОРМОЮ та ЖАНРОМ, ФІЗИЧНИМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ ДОКУМЕНТА. Надалі необхідна робота бібліографів-каталогізаторів щодо наповнення БД описами ресурсів. Звичайно, можна і не конвертувати дані у формат UNIMARC, не заносити їх у бібліографічну БД, а зупинитися на проміжному етапі — зберігати дані у форматі Dublin Core і на їхній основі будувати портал бібліотеки в Інтернет. Однак на мій погляд це не зовсім логічно для бібліотеки. По-перше буде потрібно якість додаткове середовище

для збереження даних. По-друге необхідне створення механізму доступу, пошуку і добування даних з такої БД. І по-третє, чи повинна бібліотека нехтувати інформаційним потенціалом мережі Інтернет який зростає з кожним роком і набуває все більшого значення як кладовище інформації з різноманітних галузей?

Передбачаю головне питання бібліотекаря-консерватора, — ресурсів в Інтернет так багато, а бібліотекарів у вашій бібліотеці так мало. Ресурси мігрують у мережі: з'являються, зникають, змінюють місце прописки... Як за всім цим погнатися??? Перше, що необхідно пам'ятати — це призначення порталу. Такий вид пошукового сервісу в Інтернет не може охопити усе. Тому необхідно орієнтуватися на конкретну тему чи ряд тем, котрі може охопити ваш портал. Можливо він може бути літературним. Менш успішним буде проект, якщо ви спробуєте охопити усі галузі. Швидше за все з цього вийде “про все — практично ні про що” і для майбутнього користувача вашого порталу він буде мати відповідну ціну. В усі віки бібліотека спеціалізувалося (в інформаційному значенні) на створенні вторинної інформації про документи, тобто створенні каталогів. З цього звичайно ж не виходить, що бібліотека повинна відмовитися від видавничої діяльності. Навпаки, набагато простіше стало публікувати повнотекстові матеріали за допомогою мережі Інтернет. Однак вже сьогодні можна констатувати той факт, що в публікаціях повних текстів книг у російськомовному й україномовному сегменті мережі Інтернет професійні бібліотеки безнадійно загубили свої позиції. За останні 5-6 років у мережі з'явилася величезна кількість повнотекстових бібліотек, створених ентузіастами від літератури. Кількість повнотекстових книг складає десятки тисяч!!! Хтось скаже не бібліотечна це справа займатися публікаціями в таких обсягах, і напевно буде прав. Можливо більш логічним буде публікація в Інтернет рідких книг із власних колекцій, не порушуючи при цьому закону про авторські права. Але не зайвим буде створення адресних каталогів бібліотек Мошкова, Євгенія Пескіна, BIGMIR.NET, LIB.COM.UA та багатьох інших.

Нехтувати цими ресурсами буде не зовсім доречно. Фактично ми можемо розпочати роботу з новими, цифровими книгами, журналами, видавництвами у мережі Інтернет.

Підсумки.

Запропонована технологія пропонується як базовий стандарт для взаємодії з мережею Інтернет використовувати формат метаданих Дублінського ядра. Для вивчення якого буде потрібно певні зусилля з боку бібліотекарів, але в подальшому така технологія та розроблене програмне забезпечення, на мій погляд, дуже логічно вписується в рамки традиційної бібліотечної роботи. Пропозиції і зауваження щодо роботи онлайн-редактора конвертора метаданих Дублінського ядра (РКМД) приймаються автором за адресою електронної пошти:

omv@library.kr.ua. А ще пропоную обговорювати проблеми, вирішувати питання, ділитися досвідом щодо опису ресурсів в форматі Дублінського ядра за допомогою нових інформаційних технологій на Бібліотечному веб форумі Кіровоградської ОУНБ: <http://www.library.kr.ua/forum/> За допомогою нашого веб форуму це можна робити швидко і зручно. Після реєстрації є можливість внести свій e-mail у спеціальну форму, після чого програмний робот буде сповіщати вас листом про кожне нове повідомлення на форумі. В майбутньому планується розширити можливості РКМД шляхом створення додаткових конверторів метаданих з формату Dublin Core в XML формат та інші.

Бібліографія

1. Dublin Core Metadata Initiative (DCMI) / <http://dublincore.org>
2. DC-dot / www.ukoln.ac.uk/metadata/dcdot/
3. Network Working Group J. Kunze Request for Comments: 2731 Dublin Core Category:
4. Informational Metadata Initiative December 1999 Encoding Dublin Core Metadata / www.ietf.org/rfc/rfc2731.txt
5. Mapping Dublin Core to UNIMARC / www.ukoln.ac.uk/metadata/interoperability/dc_unimarc.html
6. Nordic Metadata project / www.lib.helsinki.fi/meta/
7. The Organization of Information./Arlene G. Taylor -Englewood, Colorado: Libraries Unlimited, Inc., 1999.
8. Information Architecture for the World Wide Web./Louis Rosenfeld and Peter Morville, Cambridge: O'Reilly, 1998.
9. Российский коммуникативный формат. В помощь разработчикам программного обеспечения/ <http://www.rba.ru:8101/rusmarc/>
10. ISO 2709 - 1981: Документация - Формат для обмена библиографической информацией на магнитной ленте.

11. Руководство по UNIMARC / ИФЛА. ГПНТБ России; Под ред. Брайена П.Холта; Пер. на рус. А.И.Земскова, Я.Л.Шрайберга и др.. -М.: ГПНТБ, 1992. -319 с.
12. Руководство по UNIMARC для библиографических данных: Изменения и дополнения 2/ ИФЛА. ГПНТБ России; Пер. с англ. под общ. ред. Я.Л.Шрайберга. -2-е изд.. -М.: ГПНТБ, 1999. -147 с.
13. Michael Day, 6.2 Mapping Dublin Core to UNIMARC. In: Format conversion feasibility, ed. Rachel Heery. BIBLINK Project Deliverable D4.1, 15 September 1997./<http://hosted.ukoln.ac.uk/biblink/wp4/d4.1/doc0006-1.html>
14. IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Core Programme, UNIMARC: an introduction./ <http://www.ifla.org/VI/3/p1996-1/unimarc.htm>
15. IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Core Programme. UNIMARC manual: bibliographic format. 2nd ed., with update 1. UBCIM publications, n.s., vol. 14. Munchen: K.G. Saur, 1996./ <http://www.ifla.org/VI/3/p1996-1/concise.htm>

ДОДАТКИ

Додаток №1

(переклад на українську мову офіційного документу із сайту dublincore.org)

Назва: **Набір елементів метаданих Dublin Core
(Дублінського ядра) Версія 1.1: Довідковий опис**

Дата випуску:	1999-07-02
Ідентифікатор:	http://dublincore.org/documents/1999/07/02/dces/
Заміняє:	http://dublincore.org/documents/1998/09/dces/
Замінено на:	Незастосовно
Остання версія:	http://dublincore.org/documents/dces/
Статус документа: (Дублінського ядра).	Є рекомендацією Ініціативи метаданих Dublin Core
специфікації є	Публікація у якості рекомендації означає, що приведені стабільними і підтримуються для прийняття спільнотою Dublin Core.
Опис документа:	Дійсний документ є довідковим описом версії 1.1 Набору елементів метаданих Dublin Core. Він заміняє Набір елементів метаданих Dublin Core, версія 1.0.

Метадані оригіналу документа: <http://purl.org/dc/documents/rec-dces-19990702.htm.rdf>

Передмова

Дійсний документ узагальнює оновлені визначення елементів метаданих [Dublin Core](#) (Дублінського ядра), спочатку визначених у [RFC2413](#) (Метадані Dublin Core для знаходження ресурсів). Ці нові дефініції офіційно відомі як Версія 1.1.

У дефініціях використовується формальний стандарт для опису елементів метаданих. Формалізація допомагає поліпшити взаємодію з іншими спільнотами, що використовують Метадані, підвищити чіткість, визначити границі і внутрішній зв'язок дефініцій елементів метаданих Dublin Core. Для визначення кожного елемента Dublin Core використовується набір з десяти атрибутів зі стандарту [ISO/IEC 11179](#) (ICO 11179 - Специфікація і стандартизація елементів даних) для опису елементів даних, що містять у собі:

- **Ім'я** - мітка, яка визначає елемент даних;
- **Ідентифікатор** - унікальний ідентифікатор, присвоєний елементу даних;
- **Версія** - версія елемента даних;
- **Орган реєстрації** - організація (особа), яка має повноваження реєстрації елемента даних;

- **Мова** - мова, на якому дається характеристика елемента даних;
- **Визначення** - формулювання, яке чітко репрезентує зміст і внутрішню природу елемента даних;
- **Обов'язковість** - указує, чи потрібен елемент даних завжди або може бути представлений у залежності за необхідністю (містить значення);
- **Тип даних** - указує тип даних, які можуть бути представлені як значення елементу даних;
- **Максимальна поширеність** - указує будь-які обмеження щодо повторюваності елемента даних;
- **Коментар** - примітка, яка стосується використання елемента даних.

На щастя, шість з перерахованих вище атрибутів є загальними для всіх елементів Dublin Core. Вони представлені з відповідними значеннями у такий спосіб:

Версія:	1.1
Орган реєстрації:	Ініціатива метаданих Дублінського ядра
Мова:	en
Обов'язковість:	Довільна
Тип даних:	Ланцюжок символів
Максимальна поширеність:	Необмежена

Представлені атрибути, будучи частиною формальних визначень елементів, не будуть, проте, повторюватися у визначеннях, що нижче приводяться.

Визначення, представлені тут, включають обидві форми елементів Dublin Core - концептуальну і репрезентативну, тобто їхній зміст і представлення. Атрибут **Визначення** фіксує семантичну концепцію, а атрибути - **Тип даних** і **Коментарі** - представлення даних.

Кожне визначення Dublin Core відноситься до описуваного ресурсу. Ресурс визначається [RFC2396](#) (Уніфікований ідентифікатор ресурсу (URI): Загальний синтаксис) як "усе, що має індивідуальність / своєрідність / особливість". Для метаданих Dublin Core типовим ресурсом є інформаційний чи службовий ресурс, але може бути використано і більш широке тлумачення.

Елемент: Назва

Ім'я:	Назва
Ідентифікатор:	Title
Визначення:	Ім'я, надане ресурсу.
Коментар:	Звичайно назвою є ім'я, під яким ресурс офіційно відомий.

Елемент: Створювач

Ім'я:	Створювач
Ідентифікатор:	Creator
Визначення:	Особа, що несе первинну відповідальність за створення змісту ресурсу.
Коментар:	Приклади Творця включають персону, організацію або службу. Звичайне ім'я Творця використовується для індикації об'єкта.

Елемент: Предмет

Ім'я:	Предмет і ключові слова
Ідентифікатор:	Subject
Визначення:	Тема змісту ресурсу.
Коментар:	Звичайно Предмет відображається за допомогою ключових слів, ключових чи фраз класифікаційних кодів, які описують тему ресурсу. Для практичного використання рекомендується вибирати значення з контрольованого словника чи формальної класифікаційної схеми.

Елемент: Опис

Ім'я:	Опис
Ідентифікатор:	Description
Визначення:	Повідомлення про зміст ресурсу.
Коментар:	Опис може бути представлено (при необхідності) у вигляді: реферату, змісту, посилання на графічне представлення змісту чи простого текстового викладу змісту.

Елемент: Видавець

Ім'я:	Видавець
Ідентифікатор:	Publisher
Визначення:	Особа, відповідальна за введення ресурсу в обіг.
Коментар:	Приклади Видавця включають персону, організацію або службу. Звичайне ім'я Видавця використовується для індикації об'єкта.

Елемент: Співавтор

Ім'я: Співавтор
Ідентифікатор: Contributor
Визначення: Особа, яка зробила внесок у створення змісту ресурсу.
Коментар: Приклади Співвиконавця включають персону, організацію або службу.
Звичайне ім'я Співвиконавця використовується для індикації об'єкта.

Елемент: Дата

Ім'я: Дата
Ідентифікатор: Date
Визначення: Дата, зв'язана з подією у життєвому циклі ресурсу.
Коментар: Звичайно Дата асоціюється із створенням або доступністю ресурсу.
На практиці рекомендується для кодування значення дати використовувати визначення профілю [ISO 8601](#) (Формати дати і часу W3C), яке підтримує формат RPPP-ММ-ДД.

Елемент: Тип

Ім'я: Тип ресурсу
Ідентифікатор: Type
Визначення: Природа або жанр змісту ресурсу.
Коментар: Тип вміщує терміни, які описують загальні категорії, функції, жанри або об'єднані рівні змісту. Для практичного використання рекомендується вибирати значення із контрольованого словника (наприклад, робочого проекту списку Типів Dublin Core [DCT1](#)). Для опису фізичного або цифрового представлення ресурсу використовується елемент Формат.

Елемент: Формат

Ім'я: Формат
Ідентифікатор: Format
Визначення: Фізичне або цифрове представлення ресурсу.
Коментар: Звичайно Формат може включати тип аудіовізуальної інформації (медіа-тип) або величину ресурсу. Формат може використовуватися для визначення апаратного, програмного забезпечення чи іншого обладнання, необхідного для відтворення роботи з ресурсом. Приклади величини включають

розмір і тривалість. Для практичного використання рекомендується вибирати значення з контрольованого словника (наприклад, списку Медіа-типів

Інтернет

[MIME](#), який визначає комп'ютерні формати аудіовізуальної інформації).

Елемент: Ідентифікатор

Ім'я: Ідентифікатор ресурсу
Ідентифікатор: Identifier
Визначення: Однозначне посилання на ресурс у межах даного контексту.
Коментар: Для практичного використання рекомендується ідентифікувати ресурс за допомогою

рядка або числа, який відповідає формальній ідентифікаційній системі.
Приклади формальних ідентифікаційних систем включають Уніфікований

Ідентифікатор

Ресурсу (URI), (Уніфікований Локатор Ресурсу URL включно), Ідентифікатор Цифрового Об'єкта (DOI) та Міжнародний Стандартний Книжковий Номер

(ISBN).

Елемент: Джерело

Ім'я: Джерело
Ідентифікатор: Source
Визначення: Посилання на ресурс, з якого витягнутий дійсний.
Коментар: Дійсний ресурс може бути витягнутий із Джерела цілком або частково.
Для практичного використання рекомендується ідентифікувати ресурс за

допомогою

рядка або числа, який відповідає формальній ідентифікаційній системі.

Елемент: Мова

Ім'я: Мова
Ідентифікатор: Language
Визначення: Мова інтелектуального змісту ресурсу.
Коментар: Для практичного використання рекомендується значення елемента Мова брати

із документу [RFC 1766](#) (Теги для ідентифікації мови), який включає

двобуквенний

код мови (узятий із стандарту [ISO 639](#) (Коди для представлення назв мов)), за яким слідує (при необхідності) двобуквений код країни (які в свою чергу узяті із стандарту [ISO 3166](#) (Коди для представлення назв країн)). Наприклад, "en" - для англійського, "fr" - для французького, "en-uk" - для англійського, використовуваного у Великобританії.

Елемент: Відношення

Ім'я: Відношення
Ідентифікатор: Relation
Визначення: Посилання на родинний ресурс.
Коментар: Для практичного використання рекомендується ідентифікувати ресурс за допомогою рядка або числа, що відповідає формальній ідентифікаційній системі.

Елемент: Охоплення

Ім'я: Охоплення
Ідентифікатор: Coverage
Визначення: Довжина і границі змісту ресурсу.
Коментар: Охоплення звичайно включає просторове місцезнаходження (назва місцевості або географічні координати), часовий проміжок (вказівка періоду, дата або рядок дат) чи юрисдикцію (вказівка одиниці адміністративного розподілу).

На практиці рекомендується вибирати значення з контрольованого словника (наприклад, Тезауруса географічних назв [TGN](#)) і, якщо це доречно, перевага віддається вказівкам місцевостей або часових проміжків замість цифрових ідентифікаторів, як, наприклад, систем або координат часових рядів.

Елемент: Права

Ім'я: Правове регулювання
Ідентифікатор: Rights
Визначення: Інформація про права використання, що міститься усередині та поза ресурсом.
Коментар: Звичайно елемент Права містить положення про правові норми, що регулюють

функціонування ресурсу або посилання на службу, яка надає цю інформацію. Правова інформація звичайно включає відомості про Права інтелектуальної власності, Авторського права чи інші Майнові права. Відсутність елемента Права не може бути підставою для будь-яких припущень про правовий статус та інші права, що стосуються ресурсу.

Додаток №2

(переклад на українську мову офіційного документу із сайту [dublincore.org](#))

Назва: Кваліфікатори Dublin Core (Дублінського ядра)

Дата випуску: 2000-07-11
Ідентифікатор: <http://purl.org/dc/documents/rec/dcmes-qualifiers-20000711.htm>
Замінює: Незастосовано
Замінено на: Незастосовано
Последня версія: <http://purl.org/dc/documents/dcmes-qualifiers>
Статус документа: Є ієкомендацією Ініціативи метаданих Dublin Core (Дублінського ядра).
Опис документа: Опис документа: У дійсному документі описуються принципи, що визначають Кваліфікатори Dublin Core, дві категорії кваліфікаторів, наведені приклади кваліфікаторів, прийнятих Комісією з використання Dublin Core.
Метадані оригіналу документа: <http://purl.org/dc/documents/rec/dcmes-qualifiers-20000711.htm.rdf>

Передмова

Дійсний документ представляє результати процесу добору кваліфікаторів для Набору елементів метаданих Dublin Core (DCMES). Приведені у ньому Кваліфікатори були визначені в робочих групах по специфікації елементів Ініціативи метаданих Dublin Core (DCMI) схвалені Комісією з використання Dublin Core як відповідні принципам гарної практики щодо характеристики Елементів метаданих Dublin Core. Робочі групи пропонували "кандидатури" кваліфікаторів виходячи з розуміння їхньої широкого поширення (що, у свою чергу допомогло б поліпшити взаємодію між додатками), а потім ці пропозиції обговорювалися і були винесені на голосування членів Комісії з використання DCMI.

При визначенні складу цих кваліфікаторів перевага віддавалася словникам, системам індексації, елементам, вже підтриманими авторитетними органами. Варто підкреслити, що список зовнішніх словників для підтримки визначений як попередній. Існує набагато більше контрольованих словників чи систем класифікації, що тут не приводяться. DCMI вітає пропозиції, що стосуються додаткових існуючих стандартів, які можуть використовуватися в якості кваліфікаторів.

Неминуче, можуть виникнути ситуації, коли агент чи клієнт зненацька зустрине описи DCMES, у яких використовуються невідомі Кваліфікатори, створені розроблявачами для задоволення спеціалізованих локальних або обумовлених специфікою предметної області потреб. Корисність інтерпретації таких DCMES-описів буде залежати від можливості програмного додатка ігнорувати невідомі Кваліфікатори і приводити значення елемента до його більш широкої форми без кваліфікаторів. Провідним принципом для кваліфікації елементів Dublin Core є, говорячи розмовною мовою принцип "зайве відкидається", який полягає в тому, що клієнт має можливість ігнорувати будь-який кваліфікатор і використовувати опис, якби-то в ньому і не було кваліфікаторів. Незважаючи на те, що при цьому може втрачатись деяка специфіка — значення елемента (без кваліфікаторів) повинно залишатися в цілому коректним і придатним для пошуку.

Передбачається, що розробники будуть створювати додаткові Кваліфікатори для використання у своїх локальних додатках або у межах визначених предметних областей. Такі Кваліфікатори можуть бути незрозумілими для інших додатків. Проте, Кваліфікатори, які привласнені у відповідності із принципами кваліфікації, визначеними тут, з більшою імовірністю будуть використовуватися іншими

співтовариствами, з огляду на широкий контекст міжпредметного пошуку.

На момент ратифікації цього документа DCMI визнала два загальних класи кваліфікаторів:

- **Деталізація елемента.** За допомогою цих кваліфікаторів значення елемента звужується, або специфікується. Деталізований елемент має загального значення з елементом без кваліфікаторів, але з більш конкретними межами. Клієнт, що не розуміє специфічного терміну, що деталізує елемент, повинен мати можливість ігнорувати Кваліфікатори і мати справу із значенням метаданих, начебто це був елемент без кваліфікатора (більш широкий). Доступ до визначень термінів для деталізації елементів повинний бути відкритим.
- **Схема кодування.** Кваліфікатори служать для ідентифікації схем, які допомагають в інтерпретації значення елемента. Ці схеми включають контрольовані словники, системи запису або правила аналізу. Значення, що визначене за допомогою схеми кодування, являє собою символ, вибраний з контрольованого словника (наприклад, індекс системи класифікації чи набір предметних рубрик) або рядок визначеної структури (наприклад, "2000-01-01" як стандартна позначка дати). Якщо схема кодування незрозуміла клієнту або агенту, значення все-таки може виявитися корисним при читанні людиною. Схеми кодування, визначені описом як Кваліфікатори повинні бути чітко ідентифіковані і доступні для загального використання.

Усі Кваліфікатори, приведені в дійсному документі, підпадають під одну з даних категорій. Інші категорії кваліфікаторів можуть бути виявлені лише через деякий час за результатами практичної діяльності. Запропоновані Кваліфікатори, представлені до Комісії з використання DCMI і не підпадають під одну з категорій, або мають недоліки у якому-небудь відношенні (наприклад, чіткість визначення), будуть обговорюватися надалі і переглядатися для їхнього прийняття в майбутньому.

Кваліфікатори, приведені тут, не є закритим набором, призначеним для задоволення усіх потреб користувачів. Точніше, вони формують фундамент для більшої групи кваліфікаторів, які будуть розроблятися в якості додаткових, різними співтовариствами і представлятися Комісії із використання DCMI для розгляду і прийняття. Розробники можуть використовувати ці Кваліфікатори за умови, що вони упевнені в їхній відповідності принципу "відкидання дурості" і підтримують використання подібних кваліфікаторів у якості прикладів в процесі розвитку локальних кваліфікаторів для елементів метаданих Dublin Core.

Резюме

Короткий виклад системи кваліфікаторів надано для зручності користувачів. Довідкові описи подаються нижче.

Елемент DCMES	Деталізація елементу	Схема(и) кодування елемента
Назва	Альтернативна	-
Створювач	-	-
Предмет	-	LCSH MeSH DDC LCC UDC
Опис	Зміст Реферат	-
Видавець	-	-
Співавтор	-	-
Дата	Створений Дійсний Доступний Випущений Змінений	DCMI Період W3C-DTF
Тип	-	Список типів DCMI
Формат	Розмір	-
	Медіа-тип	IMT
Ідентифікатор	-	URI
Джерело	-	URI
Мова	-	ISO 639-2 RFC 1766
Відношення	Є версією Має версію Заміщений Заміщає Потребує Є частиною Має частину Указаний Указує Є форматом Має формат	URI
Охоплення	Просторовий	DCMI Точка ISO 3166 DCMI Блок TGN
	Часовий	DCMI Період W3C-DTF
Права	-	-

Властивості кваліфікаторів Dublin Core

Кваліфікатори Dublin Core мають наступні властивості:

- **Ім'я:** Унікальний символ, приписаний кваліфікатору.
- **Мітка:** мітка, для читання людиною, призначена кваліфікатору.
- **Визначення:** Формулювання, що репрезентує зміст і внутрішню природу кваліфікатора.
- **Коментар:** Додаткова інформація пов'язана із кваліфікатором (при наявності).
- **Дивись також:** Посилання до додаткової інформації про кваліфікатор (при наявності).

Варто звернути увагу, що властивості кваліфікаторів - зокрема термінів Ім'я і Мітка - відрізняються від тих, що визначені у [Версії 1.1 Набору елементів метаданих](#) Dublin Core. Ці зміни викликані рішенням привести у відповідність термінологію схеми Dublin Core з термінологією яка використовується в XML-спільноті, для сприяння інтеграції схеми Dublin Core у XML та RDF середовища.

Батаомовне кодування об'єктів Dublin Core

Кваліфікатори Dublin Core можуть бути виражені не тільки англійською мовою. Єдиний незмінний символ, приписаний кожному кваліфікатору - ознака Імені - залишається для змісту даного кваліфікатора незалежним від мови, на якій він визначається. Цей символ може бути включений у URI для формування унікального ідентифікатора кваліфікатора. Всі інші ознаки кваліфікатора (Мітка, Визначення, Коментар і аспекти Дивись також, при необхідності) можуть бути переведені з англійського на будь-яку іншу мову.

Усі інші ознаки Dublin Core (Мітка, Визначення, Коментар і аспекти Дивись також при необхідності) можуть бути виражені на мові й в алфавіті перекладу.

Кваліфікатори Dublin Core

Назва

Нижченаведені Кваліфікатори рекомендовані для елемента *Назва*.

Кваліфікатори, що деталізують елемент *Назва*:

Альтернативне

Ім'я: alternative

Мітка: Альтернативне

Визначення: Будь-яка форма назви, що використана як заміна, альтернатива формальній назві ресурсу.

Коментар: Цей кваліфікатор може включати аббревіатури, а також переклади.

Предмет

Нижченаведені Кваліфікатори рекомендовані для елемента *Предмет*.

Схеми кодування для кваліфікації елемента *Предмет*:

LCSH

Ім'я: LCSH

Мітка: LCSH

Визначення: Предметні рубрики Бібліотеки Конгресу.

MeSH

Ім'я: MESH

Мітка: MeSH

Визначення: Медичні предметні рубрики Національної медичної бібліотеки, Вашингтон).

Дивись також: <http://www.nlm.nih.gov/mesh/meshhome.html>

DDC

Ім'я: DDC

Мітка: DDC

Визначення: Десяткова класифікація Дьюї.

Дивись також: <http://www.oclc.org/dewey/index.htm>

LCC

Ім'я: LCC

Мітка: LCC

Визначення: Класифікація Бібліотеки Конгресу.

Дивись також: <http://lcweb.loc.gov/catdir/cpso/lcco/lcco.html>

UDC

Ім'я: UDC

Мітка: UDC

Визначення: Універсальна десяткова класифікація.

Дивись також: <http://www.udcc.org/>

Опис

Нижченаведені Кваліфікатори рекомендовані для елемента *Опис*.

Кваліфікатори, що деталізують елемент *Опис*:

Зміст

Ім'я: tableOfContents
Мітка: Зміст
Визначення: Перелік субблоків змісту ресурсу.

Реферат

Ім'я: abstract
Мітка: Реферат
Визначення: Короткий виклад змісту ресурсу.

Дата

Нижченаведені Кваліфікатори рекомендовані для елемента *Дата*.

Кваліфікатори, деталізують елемент *Дата*:

Створений

Ім'я: created
Мітка: Створений
Визначення: Дата створення ресурсу.

Дійсний

Ім'я: valid
Мітка: Дійсний
Визначення: Термін (часто часовий діапазон) дії ресурсу.

Доступний

Ім'я: available
Мітка: Доступний
Визначення: Термін (часто часовий діапазон), коли ресурс стане чи став доступним.

Випущений

Ім'я: issued
Мітка: Випущений
Визначення: Дата формального вихода в світ (наприклад, публікації) ресурса.

Змінений

Ім'я: modified
Мітка: Змінений
Визначення: Дата формального виходу у світ (наприклад, публікації) ресурсу.

Схеми кодування для кваліфікації елемента *Дата*:

DCMI Період

Ім'я: Period
Мітка: DCMI Період
Визначення: Визначення границь часового інтервалу.
Дивись також: <http://purl.org/dc/documents/dcmi-period>

W3C-DTF

Ім'я: W3CDTF
Мітка: W3C-DTF
Визначення: Правила кодування дат і часу W3 Консорціуму - профіль визначається стандартом ISO 8601.
Дивись також: <http://www.w3.org/TR/NOTE-datetime>

Тип ресурсу

Нижченаведені Кваліфікатори рекомендовані для елемента *Тип ресурсу*.

Схеми кодування для кваліфікації елемента *Тип ресурсу*:

Список типів DCMI

Ім'я: DCMIType
Мітка: Список типів DCMI
Визначення: Перелік типів, що використовуються для визначення категорії,

природи жанру чи змісту ресурсу.

Дивись також: <http://purl.org/dc/documents/dcmi-type-vocabulary>

Формат

Нижченаведені Кваліфікатори рекомендовані для елемента *Формат*.

Кваліфікатори, що деталізують *Формат*:

Розмір

Ім'я: extent

Мітка: Розмір

Визначення: Розмір або тривалість ресурсу.

Медіа-тип

Ім'я: medium

Мітка: Медіа-тип

Визначення: Матеріал або фізичний носій ресурсу.

Схеми кодування для кваліфікації медіа-типа елемента *Формат*:

ІМТ

Ім'я: IMT

Мітка: IMT

Визначення: Інтернет медіа-тип ресурсу.

Дивись також: <http://www.isi.edu/in-notes/iana/assignments/media-types/media-types>

Ідентифікатор ресурсу

Нижченаведені кваліфікатори рекомендовані для елемента *Ідентифікатор ресурса*.

Схеми кодування для кваліфікації елемента *Ідентифікатор ресурсу*:

URI

Ім'я: URI

Мітка: URI

Визначення: Уніфікований ідентифікатор ресурсу URI.

Дивись також: <http://www.ietf.org/rfc/rfc2396.txt>

Мова

Нижченаведені Кваліфікатори рекомендовані для елемента *Язык*.

Схеми кодування для кваліфікації елемента *Мова*:

ISO 639-2

Ім'я: ISO639-2

Мітка: ISO 639-2

Визначення: ISO 639-2: Коди для представлення назв мов.

Дивись також: <http://lcweb.loc.gov/standards/iso639-2/langhome.html>

RFC 1766

Ім'я: RFC1766

Мітка: RFC 1766

Визначення: Інтернет RFC 1766 'Теги для ідентифікації мови' які включають двобуквений код мови (узятий із стандарту [ISO 639](#) (Коди для представлення назв мов)), за яким слідує (при необхідності) двохбуквений код країни (взятий із стандарту [ISO 3166](#) (Коди для представлення назв країн)).

Дивись також: <http://www.ietf.org/rfc/rfc1766.txt>

Відношення

Нижченаведені Кваліфікатори рекомендовані для елемента *Відношення*.

Кваліфікатори, що деталізують *Відношення*:

Є версією

Ім'я: isVersionOf

Мітка: Є версією

Визначення: Ресурс що описується є версією, або редакцією, адаптацією ресурсу, про який згадується. Під зміною версії у великій мірі маються на увазі реальні зміни в змісті, а не різниця формату.

Має версію

Ім'я: hasVersion

Мітка: Має версію

Визначення: Ресурс що описується має версію, або редакцію, адаптацію у вигляді ресурсу, про який згадується.

Заміщений

Ім'я: isReplacedBy

Мітка: Заміщений

Визначення: Ресурс що описується — витиснуто, заміщено або замінено згадуваним ресурсом.

Заміщує

Ім'я: replaces

Мітка: Заміщує

Визначення: Ресурс що описується — витісняє, заміщає або заміняє згадуваний ресурс.

Потребує

Ім'я: isRequiredBy

Мітка: Потребує

Визначення: Ресурс що описується — потребує згадуваний ресурс фізично, або логічно.

Вимагає

Ім'я: requires

Мітка: Вимагає

Визначення: Ресурс що описується — потребує ресурс, що згадується, для підтримки його функцій, або доставки, забезпечення зв'язку змісту.

Є частиною

Ім'я: isPartOf

Мітка: Є частиною

Визначення: Ресурс що описується — є фізичною чи логічною частиною ресурсу, що згадується.

Має частину

Ім'я: hasPart

Мітка: Має частину

Визначення: Ресурс що описується — включає згадуваний ресурс фізично, або логічно.

Зазначений

Ім'я: isReferencedBy

Мітка: Зазначений

Визначення: Ресурс що описується — згадується, процитовано або в який-небудь інший спосіб зазначено в ресурсі.

Указує

Ім'я: references

Мітка: Указує

Визначення: В ресурсі що описується — згадується, цитується або в будь-який інший спосіб вказано згадуваний ресурс.

Є форматом

Ім'я: isFormatOf

Мітка: Є форматом

Визначення: Ресурс що описується — має той же інтелектуальний зміст, але представлений в іншому форматі.

Має формат

Ім'я: hasFormat

Мітка: Має формат

Визначення: Ресурс що описується — існував до ресурсу, що згадується, який власне кажучи є тим же інтелектуальним змістом, представленим в іншому форматі.

Схеми кодування для кваліфікації елемента *Відношення*:

URI

Ім'я: URI

Мітка: URI

Визначення: Уніфікований Ідентифікатор Ресурсу URI.

Дивись також: <http://www.ietf.org/rfc/rfc2396.txt>

Охоплення

Нижченаведені Кваліфікатори рекомендовані для елемента *Охоплення*.

Кваліфікатори, що деталізують *Охоплення*:

Просторовий

Ім'я: spatial

Мітка: Просторовий

Визначення: Характеристики простору інтелектуального змісту ресурсу.

Схеми кодування для кваліфікатора *Просторовий*:

DCMI Точка

Ім'я: Point

Мітка: DCMI Точка

Визначення: DCMI Точка ідентифікує точку в просторі, використовуючи її географічні координати.

Дивись також: <http://dublincore.org/documents/2000/07/28/dcmi-period/>

ISO 3166

Ім'я: ISO3166

Мітка: ISO 3166

Визначення: ISO 3166 Коди для представлення назв країн.

Дивись також:

<http://www.din.de/gremien/nas/nabd/iso3166ma/codlstp1/index.html>

DCMI Блок

Ім'я: Box

Мітка: DCMI Блок

Визначення: DCMI Блок Блок ідентифікує регіон у просторі, використовуючи його географічні межі.

Дивись також: <http://purl.org/dc/documents/dcmi-box>

TGN

Ім'я: TGN

Мітка: TGN

Визначення: Тезаурус географічних назв Геті.

Дивись також: http://shiva.pub.getty.edu/tgn_browser/

Часовий

Ім'я: temporal

Мітка: Часовий

Визначення: Часові характеристики інтелектуального вмісту ресурсу.

Схеми кодування для кваліфікатора *Часовий*:

DCMI Точка

Ім'я: Point

Мітка: DСMІ Точка

Визначення: Ідентифікація точки у просторі із використанням географічних координат.

Дивись також: <http://purl.org/dc/documents/dcmi-period>

W3C-DTF

Ім'я: W3CDTF

Мітка: W3C-DTF

Визначення: Правила кодування дат і часу W3 Консорціуму - профіль визначається стандартом ISO 8601.

Дивись також: <http://www.w3.org/TR/NOTE-datetime>

Волохін Олег Михайлович — головний інженер з автоматизації Кіровоградської обласної універсальної наукової бібліотеки ім.Д.І.Чижевського. Керівник проекту МЕТАДАТА бібліотеки. Член Української та Американської бібліотечних асоціацій, віце-президент Міжнародного альянсу бібліотечних та інформаційних технологій – XXI сторіччя МАБІТ. Стажувався в США за програмою Бюро з міжнародного обміну науковцями та дослідниками IREX. Учасник Європейської групи з автоматизації бібліотек ELAG. Випускник програми Едмунда Маскі — навчався в бібліотечній школі університету Іллінойс м.Шампейн-Урбана, США. Випускник Мортінсон Центру для Міжнародних Бібліотечних програм при університеті Іллінойс. Проходив стажування в бібліотеці Квінс м.Нью-Йорк, приймав участь від української сторони в проекті WorldLinQ. Член Американського співтовариства інформаційних наук та технологій ASIS&T. В минулому командир повітряного судна цивільної авіації.